

Motion till riksdagen 2005/06:A370

av **Göran Hägglund m.fl. (kd)**

Jämställdhet

Motionen delad mellan flera utskott

1 Sammanfattning

Utgångspunkten för kristdemokratiskt jämställdhetsarbete är alla människors lika värde. Jämställdhet får inte reduceras till en kvinnofråga utan är ytterst en fråga om mänskliga fri- och rättigheter. Den handlar om kvinnors och mäns lika möjligheter att förverkliga sina rättigheter, men även om deras skyldigheter att respektera andras rättigheter.

Genom historien har kvinnors möjligheter till verklig valfrihet varit underordnade männens. Även om kvinnans ställning stärkts och hennes situation förbättrats under de senaste årtiondena, lever fortfarande strukturer och värderingar kvar som missgynnar och diskriminerar. Kristdemokraterna vill med kraft arbeta för att undanröja de strukturer, betraktelsesätt och grundläggande värderingar som förhindrar eller begränsar lika möjligheter, rättigheter och skyldigheter. Varken kvinna eller man får betraktas som objekt, ingen får vara överordnad den andre. Båda har lika värde.

Vi hävdar rätten för alla att, oberoende av kön, få göra sina livsval. Det gäller exempelvis val som handlar om utbildning, arbete, livspartner, föräldraskap och boende. Varje skede av livet medför val, och rätten att lösa dessa efter personliga önskemål får inte vara bundet till kön.

I denna motion presenterar Kristdemokraterna sin jämställdhetspolitik, vilken har som mål och övergripande vision att skapa ett samhälle där varje person ges möjlighet att utvecklas, ges makt över sitt eget liv och möjlighet att forma det utifrån sina egna önskemål.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	1
2	Innehållsförteckning.....	2
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
4	Ideologiska och historiska utgångspunkter.....	6
5	Kristdemokrati och feminism.....	7
6	Vårt ansvar för kvinnor utanför Sverige.....	8
7	Delad makt och delat inflytande.....	9
8	Hälsa som maktfaktor.....	10
9	Lika möjligheter till trygghet.....	12
9.1	Pensioner.....	12
10	Lika möjligheter till försörjning och arbete.....	12
10.1	Kvinnligt företagande.....	13
10.2	Att förena familjeliv och arbetsliv.....	14
10.3	Hushållstjänster.....	16
10.4	Arbetstid.....	17
10.5	Lika lön för lika arbete.....	18
10.6	Jämställdhetsmärkning.....	19
11	Lika möjligheter till utbildning och fritid.....	19
11.1	Skolans betydelse för jämställdhet.....	19
11.2	Universitet och högskolor.....	20
11.3	Sexuella trakasserier i den akademiska världen.....	21
11.4	Kvinnliga professorer, doktorander och forskare.....	21
11.5	Lika möjligheter för fritidsintressen.....	23
12	Delat ansvar för barn och hem.....	23
12.1	Föräldraledighet.....	24
12.2	Rätten att välja barnomsorgsform.....	26
12.3	Hemarbete och anhörigvård.....	26
12.4	Att vara förälder – ett livslångt projekt.....	27
13	Frihet från könsrelaterat våld.....	28
13.1	Sexuella trakasserier.....	28
13.2	Våld mot kvinnor.....	29
13.3	Anknytningsinvandring.....	30
13.4	Stöd till brottsoffer.....	31
13.5	Stöd till lokala kvinnojourer.....	33
13.6	Hedersrelaterat våld och kvinnlig könsstympning.....	33
13.7	Handel med människor.....	34
13.8	Sexualiseringen av det offentliga rummet.....	35

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en redovisning av hur man skall öka kvinnorepresentationen bland myndighetschefer och ambassadörer.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett kartläggande av de faktorer som kan hämma kvinnor att ta ett ledningsansvar med anledning av FN:s rapport om jämställdhetsläget i Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämn könsfördelning i myndighetsstyrelser och bolag med statligt ägande samt behovet av en årlig redovisning till riksdagen om hur arbetet fortskrider för att nå målet om jämn könsfördelning.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att redovisningen av läkemedelsforskningen förbättras, både av hur könsfördelningen i de kliniska studierna ser ut och eventuella skillnader som upptäckts mellan könen.²
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda jämställdhetsaspekterna av den hälso- och sjukvård som ges.²
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i premiepensionssystemet så att pensionspoängen automatiskt delas mellan småbarnsföräldrarna, i enlighet med vad som anförs i motionen.³
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bistånd med genderperspektiv.⁴
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad konkurrensutsättning inom offentlig sektor, särskilt inom vård- och omsorgssektorn, för att främja kvinnors arbetsmarknad.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av jämställdhetslagens betydelse och funktion.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera en nationell kampanj för ett barnvänligt arbetsliv.
11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i 5 § jämställdhetslagen i enlighet med vad som anförs i motionen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att semesterersättning till föräldraledig betalas via Försäkringskassan.
13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av svensk lagstiftning i enlighet med det som ministerrådet kommit fram till avseende föräldraledighet och rätten att återta sin tjänst utan försämrade villkor.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkt skatt på hushållstjänster för att öka kvinnors och mäns möjlighet att kombinera karriär, familjeliv och tid för barnen.⁵

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att öppna upp för en mångfald av arbetsgivare inom den of-fentliga sektorn bl.a. genom att ge personalen möjlighet att själva ta över en verksamhet och bli sina egna arbetsgivare.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om flexibel arbetstid och arbetstagarens möjlighet att påverka ar-betstidens förläggning.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts att tillsätta en utredning med uppgift att se hur en jämnare fördel-ning av bidragen till kvinno- respektive mansdominerade idrottsgrenar skulle kunna uppnås.⁶
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av en kartläggning av regionala skillnader av uttag av pappaledighet med inriktning på att undanröja hinder för ett ökat uttag.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om vikten av att uppvärdera hemarbete och anhörigvård.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att fosterföräldraskap bör betraktas som förvärvsarbete.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om familjerådgivning och föräldrautbildning.²
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om lokala åtgärdsplaner mot könsrelaterad mobbning inom sko-lan.⁷
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att upprätta en handlingsplan för att bryta ned de traditionella könsstrukturerna på högskolor och universitet samt följa upp arbetet med högskolornas jämställdhetsplaner.⁷
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att verka för valmöjligheten även för kvinnliga forskarstu-derande att bilda familj och skaffa barn under studietiden.⁷
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att se över de formella vägarna till att anmäla sexuella trakas-serier, för att på så sätt skapa bättre förutsättningar för att komma till rätta med kränkningar mot kvinnor i universitetsvärlden.⁷
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att nämndemän av båda könen bör finnas företrädna vid vård-nadstvister.⁸
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om försöksverksamhet med stödprogram för pappor.²
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att stävja det hedersrelaterade våldet.⁸
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att tillsätta en utredning för att klargöra regleringen vid avsked av dömda personer verksamma inom rättsväsendet.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att skärpa straffsatserna för människohandel för sexuella än-damål.⁸

Fel! Okänt namn på

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att handläggning av brottsskadeärenden skall ske inom tre månader.⁸
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över praxis för misshandlade kvinnor som söker uppehållstillstånd.³
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnor och barn som utnyttjats som sexslavar skall kunna söka och få uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på humanitär grund.³
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att se över vilka åtgärder som måste vidtas för att komma till rätta med problemet med kvinnlig könsstympning i Sverige.²
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regeringens handläggning av ratificeringen av tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn.⁴
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta initiativ till trepartsamtal mellan stat, arbetsgivar- och arbetstagarparter för att uppnå en ökad representation av kvinnor på såväl styrelsenivå som ledande poster.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning tillsätts om förbud mot förnedrande reklam.⁹

¹ Yrkandena 1 och 3 hänvisade till FiU.

² Yrkandena 4, 5, 21, 27 och 34 hänvisade till SoU.

³ Yrkandena 6, 32 och 33 hänvisade till Sfu.

⁴ Yrkandena 7 och 35 hänvisade till UU.

⁵ Yrkande 14 hänvisat till SkU.

⁶ Yrkande 17 hänvisat till KrU.

⁷ Yrkandena 22–25 hänvisade till UbU.

⁸ Yrkandena 26, 28, 30 och 31 hänvisade till JuU.

⁹ Yrkande 37 hänvisat till LU.

Fel! Okänt namn på

4 Ideologiska och historiska utgångspunkter

Kristdemokraterna hävdar att grunden för ett framgångsrikt jämställdhetsarbete är insikten om alla människors lika värde. Övertygelsen att vi oavsett ras, kön, ålder, religion, social ställning eller sexuell läggning har samma värde och därmed samma rättigheter, har lett till en världsvid kamp mot diskriminering. Trots en historia av utveckling och enorma framsteg, måste varje generation på nytt vinnas för tanken om det okränkbara människovärdet och för insikten om ovedersägliga, universala rättigheter och skyldigheter.

Utgångspunkten för Kristdemokraternas arbete för jämlikhet, och i det här fallet jämställdhet, är det historiskt rika arv som den kristna idétraditionen utgör. Detta är inte enbart källsprång för vår ideologi, utan ligger också till grund för naturrättstänkandet, upplysningens idéer om mänskliga fri- och rättigheter, FN:s allmänna deklaration och den moderna feminismen. Dessa har samtliga hämtat sin inspiration från kamp förd av kristna filosofer, vars ledstjärna utgjorde alla människors lika värde och var en kamp för kristen etik och naturrätt, för religionsfrihet och tolerans. Det finns starka och legitima skäl att tala om en jämlikhetens och jämställdhetens förhistoria, där kampen om mänskliga fri- och rättigheter går tillbaka till en idétradition och människosyn som är långt äldre än såväl liberalism som socialism. Den kristna idétraditionen med grundläggande värden som frihet, kunskap och sanning har inspirerat och legat till grund för både jämställdhetssträvanden och våra politiska ideologiers frihetstema.

Ofta när kvinnokampens och feminismens historia tecknas tas utgångspunkten i upplysningstiden, en historiebeteckning som i många avseenden är otillräcklig. Upplysningstiden kan inte förstås utan sina rötter i den kristna medeltiden, i renässansen och i protestantismen. I den kristna traditionen betonades varje människas enskilda förhållande till Skaparen på ett sådant sätt att alla människor i första hand var individer och i andra hand ett kön. Denna individualism utgjorde en viktig förutsättning för den politiska individualismen.

De värden som utkristalliseras ur ovan beskrivna kristna tankegoods, underbygger så den moderna kampen för jämställdhet, samt förser den med etiska direktiv. Exempel på sådana värden eller principer är bland annat människovärdesprincipen, värnandet av det gemensamma bästa, solidaritetsprincipen, personalismen och subsidiaritetsprincipen.

Genom sin rationella och fria natur är varje människa en person. Varje människa är ett mål i sig, sitt eget ändamål. Ingen får äga henne eller på ett kränkande sätt använda henne som ett medel. Denna människosyn, benämnd personalism i kristdemokratisk ideologi, medför att alla människor har samma absoluta och okränkbara värde. Vår mänskliga natur är emellertid på den ontologiska nivån (ontologi – läran om det varandes väsen) könsdifferentierad i kvinnor och män, och den mänskliga naturens samlade potential kan bara fullkomligt manifesteras genom existensen av såväl män som kvinnor och genom bådars utrymme att utvecklas.

Ur ett historiskt perspektiv är jämställdheten således inte främst en kvinnofråga utan en fråga om mänskliga fri- och rättigheter. Arbetet för att öka rätt-

visa och valfrihet mellan könen kan inte och får inte begränsas genom att betraktas med utgångspunkt från "kvinnors rättigheter", utan bör ses som kvinnors (och mäns) mänskliga rättigheter.

Med avstamp i en ideologi som likt naturrätten tar fasta på absoluta och universella värden följer också en naturlig medvetenhet om förekomsten av orättfärdiga strukturer. Dessa manifesteras exempelvis i orättvis lönesättning, osynliggörande av värdefullt samhällsarbete, som främst utförs av personer tillhörigt ett visst kön, såsom hemarbete och anhörigvård, samt i vidmakthållande av en medicinsk praxis som har den manliga kroppen som underförstådd norm. Insikten om orättfärdiga strukturer blir i högsta grad aktuell i diskussionen om traditionella könsroller genom vilka människor pressas in i orättfärdiga sociala strukturer. På flera samhällsområden, till exempel vad avser kvinnors respektive mäns val av olika utbildningar, handlar kampen mot orättfärdiga strukturer dock snarare om att skapa reella val och handlingsalternativ än om att få på förhand bestämda eller föredragna statistiska utfall.

Om alla människor, oavsett kön genom alla tider, hade fått leva i harmoni med sina mänskliga fri- och rättigheter hade inte jämställdhetskampen behövts. Då hade inte modern feminism haft något att kämpa för. Orättfärdiga strukturer på grund av kön hade inte funnits. Diskriminering på grund av kön hade inte existerat. Men verkligheten är långt ifrån någon sådan utopi. Därför behövs en nationell och internationell kamp för alla människors fri- och rättigheter, oavsett ålder, religion, social position, etnisk tillhörighet, sexuell läggning och som i det här fallet specifikt kön. Kristdemokrati rymmer som politisk filosofi en teoretiskt och praktiskt hållbar grund för jämställdhetsarbetet. Andra politiska alternativ med en oklar eller bristfällig människosyn och med alternativa etiska grunduppfattningar misslyckas eller ger en otillräcklig grund.

5 Kristdemokrati och feminism

Kristdemokratin ger som politisk filosofi en sådan hållbar grund för en människosyn som, om den efterlevs, garanterar alla människor ett absolut och okränkbart värde och mänskliga fri- och rättigheter. Till skillnad från feminism är kristdemokrati en politisk filosofi. När feminism avgränsas som kampen för alla kvinnors rätt att förverkliga sina grundläggande fri- och rättigheter, och när detta sker med respekt för mänskliga relationer och naturliga gemenskaper och med insikten att män delar denna rätt, då är även kristdemokratin feministisk. Eftersom det är omöjligt att finna någon enhetlig definition av termen feminism, blir bekännelsen att vara feminist förvisso politiskt korrekt men samtidigt meningslös om den inte knyts till en klar definition av begreppet. Feminism är inte en generellt gångbar och användbar beteckning för att hävda kvinnors rätt och rättigheter. Orsaken är att ordet så ofta associeras med kontroversiella och oklara ställningstaganden, vilka inte nödvändigtvis följer av kampen för kvinnans fulla mänskliga och medborgerliga fri- och

Fel! Okänt namn på

rättigheter. Detta är också grunden för att Kristdemokraterna valt att inte använda beteckningen feministiskt parti. Om feminism ska användas i kristdemokratiska sammanhang behövs en definition som harmonierar med kristdemokratisk politisk filosofi. Med denna grund har dock det politiska arbetet för verklig jämställdhet bara börjat.

6 Vårt ansvar för kvinnor utanför Sverige

Kvinnor utför nära 70 procent av allt arbete på jorden, men äger samtidigt mindre än en procent av allting som går att äga.

Det är viktigt att ett genderperspektiv finns på biståndet, så att hänsyn tas till både kvinnors och mäns behov. Att bistånd kanaliserat via kvinnor i högre grad kommer hela familjen till del och ger bättre avkastning är något som länge varit känt. Trots detta diskrimineras kvinnor i hög grad i utvecklingsländerna då de i genomsnitt arbetar fler timmar om dygnet, får lägre lön, är mindre läs- och skrivkunniga samt har ett lägre energiintag i förhållande till sin kroppsvikt i jämförelse med männen. Då det oftast är flickorna som prioriteras bort när föräldrar ska bekosta barnens utbildning, tenderar de att istället bli kvar i tungt jordbruksarbete.

Bistånd ska också stärka demokratiska strukturer. Kvinnorna, som ofta befinner sig längst ned i samhällets hierarki, utgör hälften av den totala befolkningen. De bör därför medvetandegöras i större utsträckning om sina rättigheter och ges möjligheter att ta del i den demokratiska processen. I de länder där demokratin är bristfällig kan dessa kvinnor bli en viktig aktör i arbetet att införa och stärka demokratin.

Kristdemokraterna anser att svenskt bistånd i ökad grad ska riktas till kvinnor i mottagarländerna. Deras direkta deltagande och inflytande skapar ett djupare, bredare och stabilare folkstyre. Bistånd riktat till kvinnor gagnar i allmänhet även barn och effekten är därför tvåfaldig. Det finns ett flertal exempel på att kvinnor bidrar direkt till effektivare utveckling på flera olika plan. Enligt Världsbanken är exempelvis finansiering av utbildning för flickor och unga kvinnor den mest kostnadseffektiva investering som finns i biståndssammanhang. Genom bistånd riktat till kvinnor, snarare än till män, ökar chanserna kraftigt för att biståndsmedlen investeras på sätt som gagnar familjens barn och hushåll. Erfarenheterna visar exempelvis att projekt för att förbättra tillgången till hushållsvatten är mer framgångsrika om kvinnor är involverade i planering och genomförande. Ekonomiska lån riktade till kvinnor betalas tillbaka i större utsträckning än lån riktade till män. Kristdemokraterna anser att jämställdhetsfrågor är avgörande för att uppnå effektiv och hållbar utveckling i utvecklingsländerna.

Kristdemokraterna öronmärker därför i sin biståndsmotion, (2005/2006: U349) 200 miljoner kronor för bistånd riktat till kvinnor, vilket näst intill innebär en fördubbling av de riktade insatserna till kvinnor (Sidas och UD:s insatser under 2005 beräknas uppgå till totalt 215 miljoner kronor).

7 Delad makt och delat inflytande

Jämställdhet är en fråga om demokrati. Oberoende av kön ska alla människor ha samma rättigheter och möjligheter att påverka och delta i samhällsutvecklingen. Därför är det viktigt att män och kvinnor finns representerade i någorlunda lika delar i alla beslutande församlingar. I Sverige kan vi glädjas över att ha kommit långt på många områden och att vi har världens mest jämställda parlament med 45 procent kvinnor. Jämställdheten har dock inte fått fullt genomslag på de viktigaste posterna inom riksdagen. Så är till exempel männen fortfarande i klar majoritet bland utskottens ordförande och i många beslutande församlingar. Forskningen visar att de unika erfarenheter som män respektive kvinnor har, i likhet med människor av olika etniska bakgrunder, också inverkar på de politiska besluten. En jämn representation är alltså ett viktigt mål för att skapa förutsättningar för bättre beslut som innefattar både mäns och kvinnors kompetens, perspektiv och prioriteringar. Det är glädjande att kvinnorepresentationen ökat i de politiska församlingarna. Alla partier har ansvar för att den utvecklingen fortsätter. Tyvärr måste vi konstatera att Kristdemokraterna inte lyckades bidra till den ökade kvinnorepresentationen i det senaste riksdagsvalet. Endast 30 procent av partiets riksdagsledamöter är kvinnor. Denna olyckliga situation uppstod när väljarunderlaget minskade samtidigt som många män stod överst på de olika listorna. I valet till landstingsfullmäktige ser dock siffrorna glädjande nog annorlunda ut, och Kristdemokraterna har där nått en 50-procentig kvinnorepresentation. Vårt uttalade mål inför valet 2006 är att minst 40 procent av partiets riksdagsledamöter ska vara kvinnor.

Vi tror att alla politiska partier har en skyldighet att lyfta fram kvinnor för att kunna uppnå en ökad jämställdhet. Däremot anser vi det oförenligt med demokratiska principer att centralstyra olika nomineringar i valkretsarna.

Det är viktigt att den politiska ledningen i ett land arbetar föredömligt med jämställdhetsfrågor, i annat fall förlorar politiken och politikerna i trovärdighet. Jämställdhetsministern kritiserar ofta näringslivet för att det finns för få kvinnor på beslutande poster. Det gör det extra viktigt att regeringen mår om måloppfyllelse för egen del. Därför är det mycket anmärkningsvärt att det i juli 2005 endast var 33 procent av myndighetscheferna som var kvinnor. Vid de större myndigheterna, med fler än 1000 anställda, var andelen än lägre, enbart 20 procent.

I SCB:s jämställdhetsstatistik framgår att könsfördelningen bland ledamöter i statliga bolagsstyrelser, (där staten äger mer än 20 procent), är 40 procent kvinnor och 60 procent män. Kvinnor är även underrepresenterade i landsting och kommuner. Bland förtroendeuppdrag i kommuner och landsting är 41 procent kvinnor och 59 procent män. På poster med större maktbefogenheter, vilka även gav bättre ekonomisk kompensation, är statistiken än mer nedslående; endast 30 procent kvinnor hade ordförandeposten i kommunerna, medan motsvarande inom landstingen var 44 procent.

Inom statlig sektor är 35 procent av cheferna kvinnor och inom landstingssektorn är 48 procent av cheferna kvinnor. Endast inom kommunsektorn finns

Fel! Okänt namn på

fler kvinnliga än manliga chefer. Där är könsfördelningen 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Även om Utrikesdepartementet under de senaste åren arbetat med att få fler kvinnor utnämnda till ambassadörer, finns lång väg kvar att gå till en jämn könsfördelning. Detta är ett underbetyg åt ett land som framhåller Sverige som världens mest jämställda land. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med en plan om hur kvinnorepresentationen ska öka bland myndighetschefer och ambassadörer.

Konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) antogs av FN:s generalförsamling 1979 och undertecknades av Sverige året därpå. Vart fjärde år lämnar medlemsstaterna en rapport, vilken beskriver hur konventionens mål och krav uppfyllts. I juli 2001 överlämnade Sverige sin femte rapport till CEDAW. (Den sjätte och sjunde kommer att lämnas in först år 2006.) Mot bakgrund av den senaste svenska rapporten har FN emellertid riktat kritik mot Sverige bland annat för att det finns så få kvinnor på höga poster, inom såväl offentlig som privat sektor. Faktorer som hämmar kvinnor att ta på sig ledningsansvar bör kartläggas för att kunna elimineras. Regeringen bör göra en sådan kartläggning.

Kristdemokraterna har länge förespråkade en jämn könsfördelning i de statliga bolagsstyrelserna och välkomnar därför delmålet att andelen kvinnor i bolagsstyrelser där staten äger 100 procent av aktierna nu är minst 40 procent kvinnor. Mycket finns dock kvar att göra. Andelen kvinnliga styrelseordförande är fortfarande bara 16 procent och andelen vice ordförande 31 procent. Regeringen bör årligen rapportera till riksdagen om hur arbetet med att nå målet om en jämn könsfördelning i myndighetsstyrelser och bolag med statligt ägande fortskrider.

I september 2005 var 5 kvinnor och 16 män landshövdingar. Noterbart är att tre kvinnliga landshövdingar avgick under 2004, (Jönköping, Örebro och Gotland) och ersattes av två män och en kvinna. Regeringens sätt att använda utnämningmakten förtjänar därvidlag kritik.

I den privata sektorn är makten än mer ojämnt fördelad än i den statliga och kommunala. Av statistik som SIS utfört år 2005, där 288 företag ingår, innehas enbart 296 av 1 803 styrelseplatser av kvinnor. Av dem är inte en enda styrelseordförande. Andelen kvinnor på chefsposition inom privat sektor är också anmärkningsvärt låg, kvinnorna utgör endast 19 procent.

Enligt FN-organet UNDP utmärker sig Sverige för bristande jämställdhet inom kategorin "chefer och administratörer inom statlig och privat sektor". Sverige hamnar på 39:e plats i världen med 30 procent kvinnliga chefer, efter bland annat länder som Tanzania, Filippinerna, Mongoliet, Namibia och Fijiöarna.

8 Hälsa som maktfaktor

I juni 2002 fick Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp jämställdheten på hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens verksamhetsområden. Socialstyrel-

Fel! Okänt namn på

sen konstaterade att kostnader för all sjuklighet 2002 beräknades till 550 miljarder kronor, varav 300 miljarder för kvinnors och 250 miljarder för mäns vård. Kvinnor går oftare till läkare, och kostnaderna för deras sjukvård är totalt sett cirka 16 procent högre. Kostnaderna för läkemedel är totalt sett högre för kvinnor än för män, men mäns kostnader per recept är högre. En fördjupad analys visade att män oftare får nyare och därmed dyrare läkemedel än kvinnor. Nya, dyra medicinska teknologier och läkemedel sprider sig först till medelålders män.

Kvinnor rapporterar oftare biverkningar och drabbas oftare av läkemedelsrelaterad sjuklighet än män. De ordinerar i genomsnitt fler läkemedel än män och löper därmed också risk att oftare få fler olämpliga kombinationer av läkemedel. En förklaring kan vara att vården de facto är sämre anpassad till kvinnors behov och förutsättningar och därmed fungerar sämre för kvinnor. I så fall kan det något större vårdutnyttjandet bland kvinnorna spegla en frustration över bristande omhändertagande och mindre effektiv vård. Ett exempel på detta kan vara kvinnor med kroniska smärttillstånd som gång på gång vänder sig till den öppna vården.

Kristdemokraterna anser att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att utreda alla jämställdhetsaspekter på den hälso- och sjukvård som ges. Utredningen bör bland annat se över: Vårdpersonalens behov av kontinuerlig utbildning så att könsspecifika kunskaper kan integreras i vård och behandling. Det behövs att en ökad uppmärksamhet riktas mot samspelet mellan personalen och kvinnliga respektive manliga patienter. Även särskilda utbildningsinsatser för hälso- och sjukvårdspersonal om hur man bemöter våldsutsatta kvinnor är angelägna.

Kring frågor relaterade till hälsa och kön har relativt lite forskning bedrivits. Förutom att det går att härleda till biologiska eller genetiska faktorer spelar det också roll hur beteendemönster, arbetsförhållanden och livsvillkor ser ut i stort. Allt tyder på att människans helhetssituation är av stor betydelse för skillnaden mellan hälsa och ohälsa. Inom vården behandlas män och kvinnor ibland olika trots att de uppvisar samma sjukdomssymptom. Medicinsk forskning har historiskt sett ofta utgått från män. Kvinnor deltar dock i kliniska prövningar av läkemedel i lika stor utsträckning som män, detta trots en utbredd missuppfattning om att nya läkemedel enbart testas på män. Vid kliniska prövningar på läkemedel mot depression utgör andelen kvinnor 67–72 procent, vid ledgångsreumatism 75–77 procent medan männen dominerar i studier på hjärt-kärlsjukdomar.

Tyvärr saknar dock alltfjämt en stor andel av läkemedlen tydliga uppgifter om hur könsskillnaderna har undersökts i forskningen. Det är viktigt att redovisningen förbättras, både av hur könsfördelningen i de kliniska studierna ser ut och eventuella skillnader som upptäckts mellan könen.

Fel! Okänt namn på

9 Lika möjligheter till trygghet

9.1 Pensioner

Kvinnor kan idag förvänta sig en lägre pension än män, vilket beror på att kvinnor i regel har en lägre livsinkomst än män. Detta kan i sin tur härröras ur ojämlikheter i lönebildningen, strukturer där kvinnor tar ett större ansvar för barn samt oftare drabbas av ohälsa.

Idag kan premiepensionen överföras mellan makar, men det kräver aktiv begäran. Många känner inte till eller utnyttjar denna möjlighet. Kristdemokraterna anser att grundregeln bör vara att hela premiepensionen automatiskt delas lika mellan föräldrarna tills barnet är åtta år. Den som önskar frånga denna regel bör skriftligt begära detta. Genomförandegruppen för pensionsreformen bör utreda exakt utformning av förslaget. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag.

10 Lika möjligheter till försörjning och arbete

Svenska kvinnors förvärvsfrekvens ligger bland de högsta i världen. Trots detta har vi en från europeiskt perspektiv mycket könssegregerad arbetsmarknad. Kommuner och landsting har i huvudsak varit kvinnornas arbetsmarknad, och många kvinnor gör ovärderliga insatser inom vård, skola och omsorg. Den offentliga sektorn har dock blivit en kvinnofälla. Kvinnors möjligheter till karriär och löneutveckling har begränsats, eftersom det inte funnits flera arbetsgivare att välja mellan. Bemanningsföretagens inträde på arbetsmarknaden samt en ökad mångfald bland dem som tillhandahåller offentligt finansierad service har möjliggjort för bl.a. sjuksköterskor att kunna välja mellan flera arbetsgivare och därmed höja sin lön. Vi ser positivt på mångfald, såväl ur brukarens som ur arbetstagarens synvinkel.

Ökad konkurrensutsättning av verksamheter inom offentlig sektor, t.ex. äldreomsorg och sjukvård, skulle utveckla den traditionellt kvinnliga arbetsmarknaden.

Jämställdhet på arbetsmarknaden kan utvecklas effektivare om de viktiga aktörerna engagerar sig för att stärka jämställdheten. Det går mycket bättre att integrera ett jämställdhetsperspektiv på företagen om insatserna har direkt anknytning till företagets behov och om besluten fattas gemensamt av fackföreningar och företagsledning.

Svenska arbetsgivare har sedan 1992 en skyldighet att upprätta en årlig jämställdhetsplan. Från och med 2001 ska också en lönekartläggning ske. Löneskillnader ska analyseras och en handlingsplan upprättas för att komma till rätta med dem. Kristdemokraterna ansåg att en försöksverksamhet först skulle genomföras inom offentlig sektor för att påvisa att lagstiftningen från 2001 inte bara skulle bli en skrivbordsprodukt med ökad administrativ börda.

Det har dessvärre visat sig att endast knappt 25 procent av de privata företagen med mer än 10 anställda har en jämställdhetsplan, vilket varit en skyldighet sedan tio år tillbaka. Inom offentlig sektor är motsvarande siffra 75 procent. Kristdemokraterna menar att det i första hand åligger arbetsmarknadens parter att i löneförhandlingar och genom kollektivavtal särskilt beakta likalönsprincipen för lika och likvärdigt arbete. Dagens lagstiftning frestar parterna att inte ta sitt ansvar för att motverka de osakliga löneskillnaderna. Ansvaret vilar såväl på arbetsgivare som på arbetstagarorganisationer att se till att jämställdhetsplanerna blir verkningsfulla instrument i verksamheten. Kristdemokraterna anser att jämställdhetsplanens betydelse och funktion i arbetet för jämställdhet bör utvärderas.

Kvinnor satsar ofta på små företag. Flertalet företag växer i den takt som självfinansieringsfrågan medger. Ökad tillgång till riskkapital är en väsentlig faktor för en positiv utveckling när det gäller kvinnors möjlighet till företagande.

10.1 Kvinnligt företagande

Svenska kvinnors förvärvsfrekvens ligger bland de högsta i världen. Trots detta har vi i ett europeiskt perspektiv en mycket könssegregerad arbetsmarknad där den offentliga sektorn främst varit kvinnornas arbetsmarknad. Här har kvinnors möjligheter till karriär och löneutveckling begränsats eftersom det inte funnits flera arbetsgivare att välja mellan. Därför måste möjligheten för kvinnor att starta företag öka, och inte minst inom branscher där kvinnor har stor kunskap och erfarenhet. En undersökning från Svenskt Näringsliv visar att hela 38 procent av sjuksköterskorna vill starta eget, men får inte ens F-skattsedel med hänvisning till att marknad saknas. Föga förvånande tror bara 6 procent att deras dröm kan förverkligas. Bristen på kapital anges vara det största hindret.

Sjuksköterskorna själva anser att den privata vården står för nytänkande och flexibilitet, medan den offentliga vården anses trög och gammalmodig. Också en undersökning av Kommunal visar att 70 procent av medlemskåren vill ha privata alternativ inom vården. Det är förödande att regeringen fortsätter att låsa in kvinnor i offentlig sektor genom stopplagar och förbud.

Kristdemokraterna vill skapa förutsättningar för en mångfald av arbetsgivare inom den offentliga sektorn. Detta kan göras genom att ge personalen möjlighet att själva ta över en verksamhet så att de på så sätt kan bli sina egna arbetsgivare.

Det är också viktigt att skapa förutsättningar för små och medelstora företag att etablera sig och utvecklas, bland annat genom bättre möjligheter att spara pengar till ett startkapital, förenklade regler för fåmansföretagare och en kapitalbeskattning som gör att pengar flyttas till Sverige för att skapa jobb här.

Fel! Okänt namn på

10.2 Att förena familjeliv och arbetsliv

Kristdemokraterna menar att politiker, arbetsgivare och fackföreningar tillsammans måste arbeta fram former för ett mer barnvänligt arbetsliv, ett arbetsliv som också möjliggör aktivt föräldraskap. Föräldraskapet bör självfallet betraktas som kompetenshöjande och en viktig samhällsuppgift. Utgångspunkten ska vara att förbättra situationen för barnen och minska föräldrars stress. Regeringen bör ta initiativ till en kampanj på detta område som inledning till ett mer långsiktigt arbete. Arbetet bör ske tillsammans med arbetsmarknadens parter.

Många larmrapporter har visat att många barn idag mår psykiskt dåligt. Samtalen till Bris från barn som känner sig ensamma har ökat. Vi kristdemokrater anser att det skett en grav missbedömning av betydelsen för föräldrar att tillbringa tid, och mycket tid, tillsammans med sina barn. Uppfattningen att lite tid för familjen, om den bara tillbringas på rätt sätt, skulle kunna fylla samma funktion och möta barnets behov som kontinuerlig närvaro och uppmärksamhet, innebär inte bara en förlust för barnet, utan även för samhället i stort. Kristdemokraternas familjepolitiska program innebär ett modernt och flexibelt stöd till alla småbarnsfamiljer, inte minst de ensamstående föräldrarna. Våra grundläggande mål är rättvisa, valfrihet och möjlighet att ägna mer tid tillsammans med barnen. Detta kan uppnås genom barndagar som komplement till föräldraförsäkringen och kommunala vårdnadsbidrag.

Alla barn ska ha rätt att växa upp i trygga, stabila familjer med föräldrar som har tid. Trygga föräldrar som ger sina barn just tid skapar trygga barn som blir trygga samhällsmedborgare. För många barn ligger detta idealtillstånd tyvärr långt från verkligheten. I den svenska debatten har det ofta ifrågasatts när en kvinna eller man valt att arbeta helt eller delvis i hemmet. I Nederländerna är det däremot ganska vanligt att båda föräldrarna arbetar deltid när barnen är små. Staten och arbetsmarknadens parter har där ekonomiskt möjliggjort för båda föräldrarna att gå ned i arbetstid. Det nuvarande svenska skatte- och bidragssystemet omöjliggör för föräldrar att själva välja den balans mellan förvärvsarbete och möjlighet till fortsatt karriär, i kombination med familjebildande, som passar just deras situation.

Statistik från bland annat SCB visar att av sammanboende småbarnsföräldrar tillbringar kvinnor i snitt mer än dubbelt så lång tid med att utföra hushållsarbete som män. Invändningar mot denna statistik kan röra det val föräldrarna ofta gör, nämligen att låta kvinnan ta ut merparten av föräldraledigheten. Undersökningar visar emellertid att även där båda föräldrarna heltidsarbetar blir det kvinnan som får ta ett större ansvar för städning, matlagning och tvätt. Även här behövs attitydförändringar, och politiker har ett stort ansvar att skapa opinion och adressera arbetsuppgifter som rör hem och barn med respekt och uppskattning.

Mäns och kvinnors syn på arbetsliv och allmänna inställning till sina livsuppgifter har förändrats mycket under de senaste 10–30 åren. Många upplever idag att barn kan utgöra ett stort hinder för karriär och självförverkligande, något som kan vara en av förklaringarna till varför kvinnor väntar allt längre med att skaffa barn. I enkätstudien "Familj och arbetsliv på 2000-talet" har

man undersökt unga mäns och kvinnors attityd kring barn och karriär. Många unga kvinnor är positiva till jobb och karriär och skjuter familjebildandet framför sig. För kvinnor är jämställdhet en förutsättning för att kunna göra karriär medan karriärsmannen hellre ser att kvinnan tar hand om hem och barn. Det är allvarligt för en nation om statusen kring arbetet i yrkeslivet betonas på bekostnad av familjebildandet. För att skapa incitament så att mannen i högre utsträckning väljer att vara hemma, och ser barnuppfostran och hemarbete som viktigt, behövs en radikal attitydförändring. Familjen måste, oberoende av form och utseende, uppvärderas som grundsten för samhället. Vi måste också undanröja de strukturer som gör att föräldraskapet och föräldraledigheten, för kvinnor i synnerhet, utgör ett hinder i karriären. Här kan politiker, arbetsgivare och fackföreningar genom att öka sin förståelse för hur unga människor tänker, finna olika sätt att stödja deras möjlighet att bilda familj samt att förena familj och karriär. Alla typer av diskriminering som män eller kvinnor utsätts för under tiden för föräldraledighet eller efter återvändandet till arbetet måste med tydlighet bekämpas.

Jämställdhetslagen 5 § stadgar att arbetsgivare ska uppmuntra föräldraledighet och underlätta den. Detta är en generell bestämmelse och sanktionsmöjlighet finns ej. Prejudicerande domar saknas, varför lagen blir tämligen uddlös. Ett fall har drivits av JämO, där en kvinna ansåg sig ha blivit av med utlovat jobb då hon berättade att hon var gravid. Domen blev inte fällande då inget skriftligt dokument kunde styrka att kvinnan verkligen varit lovad anställning. Kristdemokraterna menar att lagen måste skärpas så att den blir ett användbart skydd för kvinnor och män som under föräldraledighet blir diskriminerade i något avseende. I utredningen ”Hållfast arbetsrätt – för ett föränderligt arbetsliv” (SOU 2002:56) föreslås två konkreta åtgärder: dels att ett särskilt förbud mot diskriminering av föräldralediga införs i föräldraledighetslagen, dels att uppsägningstiden vid uppsägning på grund av arbetsbrist av anställd som är helt föräldraledig börjar löpa först när arbetstagaren helt eller delvis återupptar sitt arbete. Kristdemokraterna bedömer att dessa förslag är viktiga och rimliga för att motverka den diskriminering som finns mot föräldralediga. Det är anmärkningsvärt att regeringen ännu inte förelagt riksdagen förslag i denna riktning.

Kristdemokraterna menar att den extra kostnad en arbetsgivare har för anställd som är föräldraledig i form av semesterersättning såväl till den föräldralediga som till vikarien motverkar anställning av människor i åldrar där föräldraskap är troligt. Därför bör ersättning för semesterersättning till föräldraledig betalas via Försäkringskassan via arbetsgivaravgiften och inte belasta enskild arbetsgivare.

EU:s ministerråd har enats om att garantera rätten att återuppta sitt arbete utan försämrade villkor när man varit föräldraledig. Man ska också få räkna sig till godo förbättringar som arbetskamraterna erhållit under tiden. Det kan gälla generella lönehöjningar eller utbildningar. Idag kan föräldraledigheten vägas in som skäl för att förändra tjänsten, vilket nu inte blir förenligt med de nya EU-reglerna. Kristdemokraterna anser att den svenska lagen ska skärpas i detta avseende.

Fel! Okänt namn på

10.3 Hushållstjänster

Regeringen har infört ett ROT-avdrag (reparation, ombyggnad och tillbyggnad). En utvärdering gjord av Målarmästarna visar att när ROT-avdraget infördes så sjönk den svarta, och i stor utsträckning manliga, arbetsmarknaden med 13 procent. Kristdemokraterna föreslår att samma skattesänkning också bör gälla andra tjänster som utförs i hemmet, till exempel renhållning, underhåll och tvätt samt andra liknande tjänster, ett så kallat RUT-avdrag.

Tjänstesektorn skulle kunna ges helt nya möjligheter att växa genom en skattereduktion för de privata hushållens köp av tjänster i det egna hemmet. Tjänstesektorn är i betydligt större utsträckning än byggsektorn en arena för kvinnligt företagande. Den socialdemokratiska regeringen gör ett aktivt val att stödja en starkt manlig sektor samtidigt som man även fortsatt låter tjänstesektorn vara hårt beskattad. En vit marknad för hushållstjänster bör omedelbart öppnas upp.

I Finland har skatteavdrag av den här typen minskat svartjobben från 60 till 25 procent och skapat 8 500 heltidsarbeten. 80 procent av städjobben hade aldrig tillkommit utan möjligheten till skatteavdrag, och 42 procent av städarna var tidigare arbetslösa. I Sverige har detta förslag från Kristdemokraterna konsekvent blockerats av ett tröttsamt tjat om pigjobb. Trots att det handlar om människor som driver egna företag och som i stället för att jobba svart, inte betala skatt och få det besvärligt när de fyller 65, nu får möjlighet till självförsörjning och en tryggad ålderdom.

Varje vuxen finländare får dra av 1 150 euro per år, upp till 60 procent av arbetskostnaden för städning, reparationer, trädgårdsarbete med mera. Man får dra av för egna behov, men också som gåva till föräldrar, mor- och farföräldrar. Omräknat i städhjälp innebär det 2–3 timmar i veckan. Slutsatsen är att efterfrågan kraftigt ökat, och tidigare svart arbetskraft har i stor utsträckning blivit vit. Det är angeläget att den svarta sektorn på motsvarande sätt kan trängas tillbaka i Sverige genom att det görs ekonomiskt möjligt att både köpa och sälja privata hushållstjänster vitt och lagligt.

Finlands exempel visar att man lyckats få bukt med den svarta ekonomin, stimulera privat service, öka sysselsättningen samt hjälpa de föräldrar, ofta kvinnor, som varit utarbetade. I den finska modellen väljer hushållen om de vill anställa någon i egen regi eller köpa tjänsten av ett valfritt företag.

Vi föreslår därför en skattereduktion på 50 procent av arbetskostnaden inklusive moms för hushållstjänster utförda i hemmet eller på den egna tomten. Förslaget innebär att det vita priset halveras direkt vid köpet. I detta förslag ingår även kostnader för reparation-, om- och tillbyggnad samt privat barnomsorg. Förslaget skulle inte bara gynna tjänstesektorn, fler familjer skulle också få mer tid tillsammans. En annan positiv effekt är att en mängd arbeten som idag utförs svart istället skulle utföras vitt.

Genom vårt förslag tror vi att fler kommer att köpa hushållstjänster och därmed också underlätta för både män och kvinnor att förena yrkesarbete med föräldraskap och fritid. En annan viktig effekt av sänkt skatt på hushållstjänster är att fler kvinnor kommer att vilja göra karriär och inta chefsbefattningar

när hushållsarbetet lättare kan avlastas. Regeringen bör snarast återkomma med ett sådant förslag.

10.4 Arbetstid

Kristdemokraterna anser att arbetstiden måste betraktas ur ett livscykelperspektiv och ta hänsyn till de olika behov olika människor har. Som 20-åring har man andra önskemål om arbetstidens omfattning och förläggning än när man är 35 eller 60 år. Arbet livet måste vara förenligt med att vara förälder, odla ett intresse, vara aktiv i föreningsliv, driva eget företag vid sidan av en anställning osv. Därför bör arbetstiden kunna variera under olika tider i livet. En annan viktig grundsten är att skapa möjlighet för ett långvarigt deltagande i arbetslivet. Kristdemokraterna avvisar en generell arbetstidsförkortning. Den ekonomiska välfärd förlust det skulle innebära om alla samtidigt skulle korta sin arbetstid skulle slå hårt mot såväl den enskilde, företagen som mot nationen Sverige.

Ett gott arbetsklimat kännetecknas av ett stort medinflytande för personal. En av de allra viktigaste faktorerna för den enskilde är att få påverka omfattning och förläggning av arbetstider. Arbetstidslagstiftningen måste utformas så att arbetsgivare och arbetstagare i ökad utsträckning lokalt kan fastställa arbetstiden efter sina behov och önskemål. Kristdemokraterna ser positivt på regler som skapar goda förutsättningar för parterna att finna väl balanserade lösningar mellan verksamhetens och de anställdas krav.

Den av regeringen tillsatta kommittén Valfärdslut har i sin antologi "Barn och ungdomars välfärd" (SOU 2001:55) redovisat de positiva effekterna med att föräldrar har möjlighet att ha en flexibel arbetstid i arbetslivet. Man konstaterar att arbetsvillkoren har förändrats, att det blivit vanligare med flexitid och med så kallade "öppna" arbetsplatser där arbetstagaren kan lämna arbetsplatsen eller ta emot besök. Detta har visat sig vara positivt för familjelivet. Flexitiden kan bli ett sätt för familjen att pussla ihop sin egen tid, och på det sättet kan man förkorta tiden för barnet utan hemmavarande förälder. Det har också visats att föräldrar i första hand använder sin flexitid för att förkorta barnens tid i barnomsorgen. Enligt utredningen är det dock så att mödrar i högre grad än fäder har mer begränsade arbetsvillkor och i mindre utsträckning rätt till flexibel arbetstid.

Samfälliga utvärderingar visar också att de anställdas engagemang och ansvarstagande för verksamheten ökar när inflytandet över arbetstidens förläggning ökar. Staten och kommunerna bör föregå med gott exempel när det gäller att låta personalen på varje arbetsplats, att utifrån sina och verksamhetens behov, påverka hur arbetstiden ska förläggas.

Forskning visar att stress kan vara positivt under begränsad tid, men vid långvarig stress ökar risken för utbrändhet. Det är därför nödvändigt med en längre sammanhängande ledighet för återhämtning. Idag föreskriver lagen rätt till tjugofem semesterdagar. Kristdemokraternas förslag att framförhandlad semester utöver fyra veckor ska kunna förläggas efter den enskildes önskemål och verksamhetens behov har behandlats av KNAS-utredningen (Kommittén

Fel! Okänt namn på

för nya förslag på arbetstidsområdet) i SOU 2002:58. Utredningen har för regeringen presenterat ett förslag till ändring i semesterlagen som kommer att öka den enskildes möjligheter till flexibilitet. Det ankommer nu på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med ett konkret lagförslag.

Kvinnor arbetar deltid i betydligt högre utsträckning än män. Flest deltids-tjänster finns inom offentlig sektor, hotell och restaurang samt handel. Trots att det i vissa branscher råder stor arbetskraftsbrist kvarstår problemet med de deltidsarbetande som vill ha högre sysselsättningsgrad. Enligt statistik från Statistiska centralbyrån vill omkring 27 procent av de kvinnor som arbetar deltid ha en högre anställningsgrad. En vanlig orsak är att deltidsarbetande inte klarar den egna försörjningen. Det är mycket viktigt att de som så önskar får möjlighet att gå upp i anställningsgrad och att nya tjänster som inrättas blir heltidstjänster. Kristdemokraterna menar att offentlig sektor, det vill säga den politiskt styrda sektorn, har ett stort ansvar att tillskapa heltidstjänster. Däremot kan lagstiftning skapa strukturella problem om den införs generellt inom alla sektorer.

Samtidigt som det är mycket viktigt att deltidsarbetande som vill arbeta heltid ges den möjligheten, är det lika viktigt att den som vill gå ned i tjänstgöringsgrad av olika skäl bereds möjlighet till detta. Önskemålen ser olika ut i olika skeden av livet och bör tillgodoses i största möjliga utsträckning för att människor ska ha fungerande liv.

10.5 Lika lön för lika arbete

Vägen till ett jämställt samhälle är fortfarande lång. Inkomsterna fördelar sig mycket olika mellan man och kvinna, och skillnaderna tycks öka ju längre tid man arbetat. Högskoleutbildade män tjänar i genomsnitt också mer än kvinnor. Kvinnors månadslöner, räknat i heltid, var enligt Medlingsinstitutet år 2003 i genomsnitt 84 procent av männens, och det här är ett lönegap som knappt minskat på över tio år.

Kvinnors standardvägda lön, det vill säga om hänsyn tas till skillnader i olika ålder, utbildning, arbetstid och yrkesval blir kvinnors lön i genomsnitt 92 procent av männens. Bland kommunalanställda har kvinnorna 98 procent av männens löner, i landstingen 93 och inom den privata sektorn 90 procent.

Av de 154 yrkeskategorier som SCB tillhandahåller lönestatistik över, är det bara ett fåtal där kvinnor tjänar mer än män. Många olika faktorer styr idag löneutvecklingen: tillgång, efterfrågan, traditioner, löneläget på orten samt individuella prestationer. Kvinnor söker sig ibland till specifika yrken och arbetsplatser, vilket leder till ett utbudsöverskott som pressar ned lönen. Detta synliggörs tydligt inom vård- och omsorgssektorn. Dessutom finns där nästan bara en köpare, nämligen den offentliga sektorn. Bemanningföretagen har förändrat situationen något. Det är av största vikt att de offentliga monopolen bryts upp så att vård- och omsorgssektorn därigenom kan utvecklas bättre, dels att anställda inom dessa yrken ska kunna välja mellan olika arbetsgivare.

Undersökningar som fackförbundet Jusek genomfört visar att när privata arbetsgivare anställer nytutexaminerade akademiker får kvinnorna 1 500 kronor mindre i ingångslön än sina manliga kurskamrater. Störst är löneskillnaderna för den majoritet nytutexaminerade som inte löneförhandlar, där kvinnor får 2 000 kronor mindre trots att de nytutexaminerade männen inte har mer kvalificerade tjänster än sina kvinnliga kurskamrater. Statistiken bekräftar därmed att många arbetsgivare alltför värderar individer utifrån kön och inte kompetens.

10.6 Jämställdhetsmärkning

Vår starkt könsuppdelade arbetsmarknad motverkar jämställdheten. Att arbeta med ett kvalitetskriterium för jämställdhet för företag kan bli ett verksamt marknadsföringsverktyg. Miljömärkningen har till exempel förändrat människors val av produkter. Kvinnor sköter en stor del av hushållens inköp, och jämställdhetsmärkning ger möjlighet till konsumentmakt för att premiera företag som arbetar aktivt med jämställdhet.

Kriterier för att bli ett jämställt företag ska ställa vissa krav på exempelvis jämställdhet i bolagsstyrelse, företagsledning och produktion. Det är viktigt att en jämställdhetsmärkning fokuserar på människan i företaget snarare än på produkten.

11 Lika möjligheter till utbildning och fritid

11.1 Skolans betydelse för jämställdhet

Alla barn är unika. Skolan ska sträva efter att möta varje barn utifrån dess särskilda behov. Jämställdhetsarbetet i skolan ska handla om att skapa respekt för och ta till vara olikheter, att ge utrymme och lika förutsättningar för flickor och pojkar. I LpO 94 står att skolan ska ”aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter”. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar att förstärka varje barns personliga styrka och förmåga, där de ska uppmuntras att utforska sin potential utan hänsyn till traditionella könsroller. Detta uppdrag förutsätter att lärarpersonalen har kunskap på detta område så att de kan fungera stödjande i sin roll.

Skolan har en viktig roll att som ett komplement till föräldrarna förmedla normer och värderingar. Det är viktigt att aktivt förmedla att den värdegrund som fastlagts i läroplanen har sitt ursprung i en etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism. Denna talar bland annat om alla människors lika, okränkbara värde, syskonskap och ansvar för sin nästa. I värdegrunden finns också basen för att aktivt bekämpa varje tendens till mobbning. Kristdemokraterna menar att en nollvision mot mobbning måste införas. Alla

Fel! Okänt namn på

barns rätt till en trygg skolgång och skolmiljö måste säkras. Den könsrelaterade mobbningen i form av könsord etcetera som idag är vanligt förekommande på skolgårdar är oacceptabel och kräver kraftfulla åtgärder. Varje skola bör mot dessa och liknande företeelser ha en åtgärdsplan. Skällsord som hora och bitch, vilka har en könsbunden konnotation, får inte accepteras som en del av en samtida ungdomskultur, utan bör av vuxenvärlden omedelbart och korrekt identifieras som en kränkning av unga kvinnor.

Att antalet flickor som drabbas av anorexi och bulimi ökat kraftigt under senare år bör generera åtgärder även inom skolväsendet. De skönhetsideal och utseendefixeringar som reklam och medier frammanar erfordrar insatser som sträcker sig bortom rent verbala adresseringar på värdegrundsnivå. Kristdemokraterna har lyft frågan om skoluniform och möjligheten att för skolor, där klädmärkesstress och utseendefixering varit ett problem, införa enhetlig skolklädsel.

11.2 Universitet och högskolor

Höstterminen 2004 var antalet registrerade personer vid universitet och högskolor 360 000 och nära 20 000 i forskarutbildning. Antalet som avlade sin första examen läsåret 2003/04 var 38 700, av vilka 36 procent var män. Att andelen kvinnor i högskolans grundutbildning har ökat kraftigt från mitten av 1940-talet, bör bland annat ses mot bakgrund av det vidgade högskolebegreppet i högskolereformen 1977, då antalet studenter steg kraftigt. De stora utbildningarna inom vård- och undervisningsområdet som då införlivades i högskolan var kraftigt kvinnodominerade. Vid de enskilda utbildningarna är dock könsfördelningen ojämn, och utvecklingen går på flera håll i fel riktning. På de utbildningar som har en majoritet kvinnor, vilket gäller alla stora utbildningar utom ingenjörsutbildningarna, ökar kvinnodominansen och på ingenjörsutbildningarna, där de flesta studenter är män, ökar andelen män igen efter en period då utvecklingen gått i utjämnande riktning. Exempelvis var andelen kvinnor i civilingenjörsutbildning i början av 1990-talet cirka 24 procent och efter en tillfällig uppgång i slutet av 1900-talet är andelen nu åter 24 procent.

Kvinnor fullföljer utbildningen och tar grundexamen i högre grad än män. Men könsuppdelningen är tydlig. Hela 81 procent av dem som tog examen 2002/03 inom området undervisning var kvinnor. Men av dem som tog examen inom ämnesområdet teknik var endast 40 procent kvinnor; samtidigt har andelen män minskat vid lärarutbildningarna.

I oktober 2003 genomförde JämO en granskning av 14 högskolor runt om i landet, vilka blivit anmälda av Sveriges förenade studentkår för brister inom jämställdhetsområdet. Samtliga fick anmärkningar. Det brast i kargläggning, åtgärder och målsättning för till exempel föräldraskap och studier, antagningsrutiner och hur examinering ska göras könsneutral. Trots att flera högskolor har övergripande målsättningar saknar man konkreta åtgärder för att nå målen. Iakttagelserna är inte förvånande med tanke på hur jämställdhetsarbetet stundtals reduceras till opreciserade ambitioner, kanske rentav betrak-

tade som "ett nödvändigt ont". Följderna av dessa brister syns tydligt i statistiken där färre kvinnor söker sig till mansdominerade yrkesutbildningar.

Det är tydligt att könsmaktstrukturerna fortfarande är starka i den akademiska världen. Det är inte ovanligt att kvinnor som söker sig till forskarutbildningar blir tillfrågade ifall de tänker skaffa barn. Många kvinnliga doktorander betraktar det som uteslutet att bli gravida och få barn under tiden de går sin utbildning. Att bilda familj blir ett hinder i utbildningen för kvinnor, men anses inte utgöra något hinder för männen. Föräldraförsäkringens konstruktion där etablerande på arbetsmarknaden är en förutsättning för en rimlig ekonomi är en faktor som också påverkar förhållanden.

11.3 Sexuella trakasserier i den akademiska världen

I en avhandling som sociolog Gunilla Carstensen gjort om sexuella trakasserier bland kvinnliga doktorander (januari 2005) påtalar hon en allmänt given föreställning inom högskolor och universitet att den akademiska världen är jämställd. Där betraktas forskare som självständiga och målmedvetna och kön och sexualitet ska inte ha någon betydelse för arbetssammanhanget. Denna ofta outtalade föreställning leder också följdligt till slutsatsen, även bland de kvinnliga doktoranderna själva, att sexuella trakasserier inte existerar.

Carstensens studier visade att trots erfarenheter där kvinnor tvingats begränsa sitt eget utrymme (undvikit manliga kolleger, slutat gå på jobbfester och av rädsla för konflikt valt att inte säga ifrån), kunde de själva inte identifiera sina upplevelser som sexuella trakasserier. De kvinnliga doktoranderna valde att bortförklara episoderna och tog också ofta på sig skulden själva, nämligen att något de gjort kunde ha lett fram till kränkningarna.

De formella vägarna till att anmäla sexuella trakasserier behöver ses över, för att på så sätt skapa bättre förutsättningar för att komma till rätta med kränkningar mot kvinnor i universitetsvärlden. Högskoleverket har också en viktig uppgift att se till att högskolornas jämställdhetsplaner är verksamma instrument i vardagen

11.4 Kvinnliga professorer, doktorander och forskare

Antalet anställda professorer uppgick i oktober 2004 till 3 840. Det senaste åren har detta antal ökat kraftigt, och jämfört med 1995 blir ökningen hela 93 procent. Ökningen beror främst på möjligheten lärosätena idag har att själva befordra behöriga lektorer till professorer. Av dessa är emellertid endast 16 procent kvinnor. Trots en dramatisk ökning av professorer sedan 1995 har andelen kvinnliga professorer emellertid bara stigit med åtta procentenheter. Under de senaste åren har andelen kvinnliga professorer och lektorer ökat med en procentenhet per år. Även tjänstekategorin lektorer domineras av män, två tredjedelar av lektorerna är män och andelen kvinnliga lektorer har under de senaste åren enbart ökat med en procentenhet per år. Lägst andel kvinnliga lektorer återfinns, liksom bland professorerna, vid de tekniska hög-

Fel! Okänt namn på

skolorna, KTH och Chalmers. Andelen kvinnor bland den undervisande och forskande personalen uppgår till 40 procent, vilket är en ökning med tre procentenheter jämfört med 2001.

Detta kan tyckas nedslående, men inom forskarutbildningen ser det mer hoppfullt ut. Under 1980-talet skedde visserligen endast en svag ökning av andelen kvinnor bland nybörjarna i forskarutbildning och mot slutet av 1980-talet var andelen kvinnor bara 34 procent. Den stora ökningen skedde istället under 1990-talet och utgjorde läsåret 2002/03 48 procent. Antalet kvinnliga forskarstudierande var 2004, 47 procent en ökning som bör avspegla sig i ett ökat antal kvinnliga professorer framöver.

Det är positivt att antalet kvinnliga disputerande forskare och doktorander ökat markant de senaste åren. Många kvinnor har dessutom visat ett stort intresse för tvärvetenskaplig forskning, vilket är berikande för hela forskarvärlden.

Att doktorera innebär idag alltför ofta att leva på utbildningsbidrag, stipendier eller till och med studiemedel. Fyrtiofem procent av doktoranderna saknar därför social trygghet och "får inte" bli sjuka, gravida eller arbetslösa. Utbildningsbidraget var en tillfällig, och för statsmakterna billig, lösning som permanentats. Utbildningsbidraget är visserligen pensionsgrundande för den allmänna pensionen men berättigar inte till statlig avtalspension och underlag för sjukpenning eller a-kassa. Utbildningsbidraget är skattepliktigt för den enskilde, men staten slipper arbetsgivaravgifter och andra sociala avgifter. Staten undandrar sig de kostnader som alla andra arbetsgivare är skyldiga att betala för sina anställda och som finansierar de sociala trygghetssystem som statsmakterna ansett att alla arbetstagare bör ha tillgång till. Stipendier för studiefinansiering tvingar den enskilde att leva på mycket, ofta oacceptabelt, låg nivå och ger inte någon rätt till ersättning vid till exempel sjukdom eller föräldraledighet.

Som doktorand med utbildningsbidrag har man rätt att behålla detta i händelse av sjukdom eller graviditet. Så fungerar det dock inte i praktiken. Utbildningsbidraget finansieras av lärosätet eller externa finansörer, såsom forskningsstiftelser och Riksbankens jubileumsfond. Forskare ansöker således om dessa anslag för att kunna bedriva forskning, inte för att betala doktoranders föräldraledighet. Då bidragsgivarna förväntar sig en redovisning av hur medlen använts, ser inte forskningshandledare och kolleger med blida ögon på om en doktorand tar dessa medel, avsedda för forskning, i anspråk för exempelvis föräldraledighet. Det finns således ett visst motstånd från universitetens sida till att anta unga kvinnor med uttalade planer på att bilda familj.

Detta förhållande medför att i synnerhet unga kvinnor måste välja mellan att antingen forska eller bilda familj, något som rimmar mycket illa med regeringens tidigare löften om att fler ska gå vidare till forskarutbildning och att villkoren för ensamstående och studerande föräldrar måste förbättras.

Högskolan har en viktig uppgift när det gäller att skapa ett mer jämställt samhälle. Många av framtidens opinionsbildare och beslutsfattare inom både privat och offentlig sektor finns idag på våra högskolor. Högskolan har därför ett särskilt ansvar för att erbjuda studenterna de förutsättningar som krävs för att attityder och normer ska förändras. Studiestödet/studiefinansieringen

måste ses över så att inte ensamstående med barn missgynnas i en studiesituation, utan att det är möjligt att fullfölja studierna i kombination med aktivt föräldraskap.

11.5 Lika möjligheter för fritidsintressen

Det är viktigt att kvinnor och män, pojkar och flickor ges likvärdiga möjligheter och förutsättningar att utöva aktiv idrottsverksamhet. Även om positiva tendenser kan skönjas, så tilldrar sig kvinnoidrotten fortfarande ett betydligt mindre intresse än motsvarande idrott för män. Det gäller såväl i massmedier som vid fördelning av anslag. Arbetet med att påskynda idrottens jämställdhetsarbete är mycket viktigt. Både mäns och kvinnors kunskaper, erfarenheter och värderingar bör tillvaratas och påverka idrottens utveckling.

Inom Riksidrottsstyrelsen och i övriga centrala verksamma organ råder sedan några år en jämn könsfördelning. Idrottsrörelsen bör särskilt uppmärksamma jämställdhetsaspekten vid fördelningen av det statliga stödet till idrotten på olika nivåer. Kommuner måste också beakta detta vid sin fördelning av bidrag till föreningar och organisationer. Det är uppenbart att ridskolorna/ridklubbarna, vars utövare till största delen är tjejer, oftast har svårare att hävda sina intressen gentemot de idrotter som av tradition haft fler manliga utövare; fotboll och ishockey är två tydliga exempel. Liknande problem finns givetvis för andra kvinnodominerade idrotter, till exempel simning. Trots klara direktiv från Riksidrottsförbundet till specialidrottsförbunden finns det en uppenbar risk att de kvinnodominerade idrotterna missgynnas vid förbundens fördelning. En utredning gjord av Ungdomsstyrelsen visar att pojkar och män är kraftigt överrepresenterade i musiklivet, trots att båda könen uppenbart har samma intresse för både utövande och lyssnande på musik. Bland annat anges att ojämlikheter i fördelningen av kommunala stöd till fritidsverksamhet kan vara en av orsakerna till skillnaden. En oberoende utredning bör tillsättas som belyser verkligheten för hur de kvinnodominerade idrotterna ser ut i förhållande till "grabbsporterna".

12 Delat ansvar för barn och hem

Åtta av tio svenskar anser att ansvaret för familjens uppehälle bör delas lika mellan makar/sambor. Den faktiska verkligheten är dock att endast i drygt var tionde familj delar paret lika på de tyngsta och mest tidskrävande sysslorna när det första barnet kommer. Den mest jämställda arbetsfördelningen finns bland unga par utan barn, men när barnen kommer ökar kvinnornas arbetsbelastning alltmer, och denna arbetsfördelning kvarstår när barnen flyttat hemifrån. För att få ett jämställt hemmaliv krävs att arbetet med hem och familj synliggörs och att mannen och kvinnan delar på ansvaret för det. Historiskt sett har det varit kvinnorna som utfört de flesta arbetsuppgifterna i hemmet som obetalt arbete. Samhället har inte värderat hemarbetet med pensionspo-

Fel! Okänt namn på

äng eller sjukförsäkringsförmåner. Idag arbetar de flesta kvinnor utanför hemmet men utför ändå det mesta av hemarbetet. Enligt SCB:s tidsanvändningsundersökning ansvarar kvinnorna för 58 procent av hemarbetet. Hemarbetet fördelas över dag- och kvällstid samt helger. Att kvinnor ansvarar för den större delen av hemarbetet innebär därmed att gränsen mellan arbete och fritid suddas ut. Till skillnad från förvärvsarbetet har hemarbetet inga tydliga avgränsningar eller pauser.

När jämställdhet inte mäts i timmar och minuter, utan mer hur det känns, blir resultatet lite annorlunda. Det visar en undersökning som sociologerna Ulla Björnberg och Anna-Karin Kollind i Göteborg har gjort av familjer med barn i tioårsåldern. En tredjedel av familjerna tycker att jämställdheten är ”helt naturlig” och innebär ett delat ansvar, även om båda inte gör lika mycket. Den gruppen är mest nöjd. Minst nöjd är den tredjedel som har en mer traditionell uppdelning av hushållsarbetet. I den tredje gruppen pågår ständiga diskussioner och överenskommelser om vad som ska göras och vem som ska göra det. Kvinnorna är mest drivande i att leva upp till jämställdhetsnormen. Den gruppen tycker det fungerar halvdåligt. Undersökningen visar på vikten av att inte bara mäta kvantitet utan också kvalitetsaspekter för att få en helhetsbild.

Synen på jämställdhet börjar i hemmet, och barnen lär sig tidigt av sina föräldrars könsroller. Enligt forskarvolymen ”Barns och ungdomars välfärd” hjälper både döttrar och söner till mer i hemmet om pappan tar det största ansvaret för hushållet. Om mamman i sin tur tar det största ansvaret för reparations- och utomhusarbete hjälper döttrarna till mer med den typen av uppgifter. Detta påverkar i sin tur barnens syn på jämställdhet. För att jämställdhet ska uppnås är det alltså viktigt att både mans- och kvinnorollerna förändras och möter varandra i gemensamt arbete för hem, familj och samhälle. Opinionsbildning och politiska beslut kan främja en sådan utveckling genom att i alla sammanhang betona att hem, familj och samhälle är lika viktiga områden.

12.1 Föräldraledighet

Undersökningar visar att många mammor och pappor skulle vilja ägna mer tid åt barnen främst när de är små. Yngre män uttrycker idag att de ser framför sig ett liv där det ryms tid för både familj och yrkeskarriär. Unga människor söker hitta en livsrytm som trots ofta stressiga arbeten ger nödvändiga pauser för ett helhjärtat föräldraengagemang. Det är samhällets uppgift att stödja deras möjligheter till detta. En jämnare fördelning mellan förvärvsarbete och vård av barn skulle medföra många positiva effekter när det gäller ökad familjestabilitet, jämställdhet och inte minst när det gäller förbättrad kontakt mellan pappor och barn.

Vidare visar statistik presenterad av Jusek, att unga pappor vill vara föräldralediga i större utsträckning, men att det lågt satta taket i föräldraförsäkringen försvårar ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen mellan föräldrarna då mannen oftast är den bäst avlönade och familjen därmed förlorar ekonomiskt

Fel! Okänt namn på

på att pappan stannar hemma. Enligt en arbetsmarknadsundersökning från 2003 skulle hela 42 procent av männen vilja vara hemma i minst sex månader. Bara 2 procent nöjer sig med att vara hemma under en pappamånad och lika få, två procent vill inte alls vara pappalediga. Attitydförändringen bland männen vad gäller föräldraledigheten har gått snabbt, och framtidens pappor tycks vilja ta ett större delat ansvar för föräldraskapet än vad tidigare generationer gjort. År 2001 hade exempelvis endast 3 procent av papporna varit lediga mer än sex månader.

För barnets utveckling är det viktigt att pappan tar ut mer av föräldraledigheten. Det är dock självklart att mamman och pappan själva ska besluta om vem som ska vara barnledig under vilken period. Familjers omständigheter ser olika ut, därför blir också uttaget av föräldraledigheten olika fördelat. Istället för att styra familjernas val med ekonomiska bestraffningar eller regleringar tror vi kristdemokrater på att undanröja de argument som finns för pappor att inte ta ut en större andel av föräldraledigheten. Ett sådant argument är det ekonomiska. Eftersom pappor i regel tjänar mer än mammor är det svårt för många familjer att låta pappan vara föräldraledig under en längre period. Det är därför bra att regeringen antligen föreslår en höjning av taket i föräldraförsäkringen till 10 basbelopp.

På sikt anser Kristdemokraterna att det bör vara 11 basbelopp. Kristdemokraterna föreslår också att den lägsta ersättningen i föräldraförsäkringen ska höjas till 230 kronor.

Att lagstadga om ytterligare en eller flera pappamånader är att frånta familjerna deras självbestämmande och ogiltigförklara deras förmåga att fatta de beslut som passar deras familjesituation bäst. En lösning passar inte alla. Målet måste vara att pappor ska vilja vara hemma med sina barn, inte att de ska tvingas ta ut delar av föräldraledigheten. Studier bör göras av det varierande uttaget av pappaledighet över landet för att identifiera stimulerande faktorer för ett ökat uttag.

Som arbetsgivare bör den offentliga sektorn vara goda föredömen och gå före i arbetet att på olika sätt uppmuntra manliga anställda att ta ledigt med sina barn. Det förbättrar också på sikt kvinnors ställning på arbetsmarknaden om vård av barn verkligen blir båda föräldrarnas självklara val. Även efter avslutad föräldraledighet måste samhället betrakta det som en vinst att anställda lyckas förena arbetsliv och familjeliv på ett bra sätt med till exempel flexibla arbetstider. Fungerar familjelivet bra höjs också prestationsförmågan på jobbet, vilket är en vinst för såväl arbetsgivare som familj. Stat och kommun bör tillsammans med näringslivet och de fackliga organisationerna ta sin opinionsbildande roll på allvar för att kraftfullt förändra andelen föräldralediga pappor och synen på föräldraledighet. Detta kan göras genom en nationell kampanj. En sådan kampanj skulle, tillsammans med ett vidare opinionsarbete rörande familj och arbetsliv, kunna rymmas inom ramarna för EU:s handlingsprogram för jämställdhet där ett av de prioriterade temaområdena är "Att förena arbete med familjeliv".

Kvinnor jobbar ofta deltid när barnen är små. Endast var tjugonde man har någon gång av familjeskäl arbetat deltid mer än sex månader i följd. I en studie om svenska företags attityd till mannens föräldraledighet framkom det

Fel! Okänt namn på

att en mycket stor del män motarbetas passivt eller aktivt av sina arbetsgivare. Många gånger upplever de även en negativ attityd från arbetskamrater. Undersökningen visar vidare att endast 3 procent av de företag som deltog i undersökningen är uttalat positiva till att pappan tar ut sin föräldraledighet. Här är det viktigt med ett opinionsbildande arbete för att arbetsgivare ska betrakta föräldraledighet som kompetenshöjande för individen och därmed uppmuntra densamma. Dessutom bidrar en positiv syn på föräldraledighet även till att arbetsgivaren får lojala och nöjda medarbetare.

12.2 Rätten att välja barnomsorgsform

När barnomsorg utanför hemmet behövs är det viktigt att föräldrarna har möjlighet att välja det som passar barnets och familjens behov bäst. En viktig jämställdhetsfråga är därför omfattningen och utformningen av stödet till barnfamiljerna. Ett stöd som utformas så att det blir ekonomiskt möjligt för såväl kvinnor som män att prioritera barnen under de första åren är vad många föräldrar önskar. Därför behövs en familjepolitisk reform som skapar utrymme för mer tid för barnen. De lokala folkomröstningar som ett antal kommuner genomfört visar på ett stort gensvar för en mer rättvis fördelning av barnomsorgsstödet. Kristdemokraterna anser att regeringen undergräver demokratin genom att inte ta till vara kraften i opinionsyttringarna och därför tillåta försöksverksamhet.

Införandet av maxtaxan har förstärkt de ekonomiska skillnaderna mellan dem som nyttjar kommunalt finansierad barnomsorg och dem som väljer att lösa sin barnomsorg på egen hand. Dessutom har maxtaxan på många håll i landet lett till sämre kvalitet inom förskolan i form av större barngrupper. I praktiken innebär maxtaxan att alla andra val än daghem ur ekonomisk synvinkel starkt diskrimineras och barnens och föräldrarnas personliga behov sätts i bakgrunden.

Kristdemokraternas politik utgår, till skillnad från regeringens, från synen på barnen och föräldrarna som individer med olika behov och önskemål. Vi vet att många föräldrar känner stress över att inte hinna och önskar att de hade råd att jobba mindre och vara med barnen mer. Kristdemokraterna vill ge den möjligheten till alla oavsett inkomst. Vi har därför förslag om 300 barndagar efter föräldraförsäkringens slut. Varje barndag är värd 200 kronor men kan också tas ut med högre dagsbelopp eller överlåtas till annan vuxen. De kan kombineras med deltidsarbete. Barndagar är ett verkligt flexibelt verktyg och ger alla föräldrar oavsett inkomst verklig valfrihet. När barndagarna är slut finns också ett kommunalt vårdnadsbidrag för den som vill fortsätta att prioritera barnomsorg i det egna hemmet.

12.3 Hemarbete och anhörigvård

Hemarbete måste få ett meritvärde på arbetsmarknaden. Hemarbete ställer stora krav på organisation, simultankapacitet och ekonomisk planering. Hem-

arbete med barn måste betraktas som den viktiga samhällsinsats det faktiskt är. Ska fler män lockas att ta ett större ansvar för hemarbetet och omsorgen om barnen måste statusen för hemarbete höjas på olika sätt. Den negativa bild som under 1970–90-talen getts av hemarbete är en viktig förklaring till mäns tidigare så svala intresse för att använda delar av föräldraledigheten.

Ekonomiska beräkningsgrunder och teorier tar inte alltid hänsyn till oavlönat arbete trots att det utgör en stor samhällsinsats. BNP-måttet omfattar inte hemarbete. Därmed fångar det inte en väsentlig del av det arbete som utförs. Sverige bör ta initiativ till internationella överenskommelser som gör att hemarbete kan ingå i eller komplettera BNP-måttet.

En speciell form av arbete i hemmet är anhörigvård. Detta arbete kan också ske i annans hem. Anhörigvård utförs oftare av kvinnor än män. Inte heller detta ofta mycket krävande arbete genererar pensionspoäng eller värderas som meritgrund. Kristdemokraterna anser att detta måste förändras.

Uppdraget som familjehem och fosterförälder måste godkännas som ett arbete med rätt till social, ekonomisk och rättslig trygghet. Arbetsdomstolen har slagit fast att familjehemmen inte presterar arbete för någon annans räkning, vilket är en generell utgångspunkt för ett anställningsförhållande. Kristdemokraterna anser att familjehemmen utför en mycket viktig uppgift och att uppgiften som fosterförälder bör betraktas som förvärvsarbete.

12.4 Att vara förälder – ett livslångt projekt

Kristdemokraterna menar att jämställdhet inte bara är något som är bra för de vuxna utan självklart även för barnen. Båda föräldrarna har lika stort ansvar för barnens välbefinnande såväl som rätt och skyldighet att delta i barnens omvårdnad och fostran. Pappornas betydelse när det gäller barns uppväxt och fostran har länge undervärderats. Fäder måste uppmuntras till att ta aktiv del i sina barns liv. Kristdemokraterna ser positivt på att kommuner och landsting erbjuder alla föräldrar föräldrautbildning, oavsett bostadsort. Mammor går i stor utsträckning redan idag på föräldrautbildning och det är därför viktigt att man vid inbjudan informerar om pappans viktiga roll. Utbildningen ska inte enbart omfatta tiden före födelsen och småbarnsåren, utan strävan bör vara att föräldragrupperna består genom åren. För blivande pappor och mammor som känner sig osäkra i sin nya roll kan en personlig mentor i form av en erfaren förälder och tillika mogen vuxen erbjudas som samtalspartner. Såväl föräldrautbildning som mentorskap kan organiseras via ideella organisationer, landsting och/eller kommun.

Familjestabilitet bör vara ett politiskt mål, i första hand för barnens skull. Barn behöver båda sina föräldrar. Detta innebär att de övergripande förutsättningarna för familjer ska vara så goda som möjligt. Lagstiftning och sociala och ekonomiska stödformer bör utformas med utgångspunkt från att stabila familjerelationer är bra och eftersträvarsvärt.

När krisen i ett förhållande kommer ska man snabbt kunna få hjälp. Kristdemokraterna vill ha en väl utbyggd och kostnadsfri familjerådgivning. Familjerådgivningen bör även ha resurser att erbjuda rådgivningssamtal i före-

Fel! Okänt namn på

byggande syfte, inte bara i en krissituation. Enligt SCB har 43 000 par ingått äktenskap under år 2004, vilket är en 10-procentig ökning jämfört med förra året. 19 800 äktenskap upplöstes på grund av skilsmässa, vilket positivt nog är en minskning med 6 procent jämfört med föregående år.

Vid det internationellt sett ändå stora antalet separationer finns ofta barn med i bilden. Nästan 50 000 barn var under år 2003 med om att föräldrarna separerade. Separationer blir mindre vanliga med barnets stigande ålder. Men trots detta blir det med tiden ändå allt fler som lever skilda från en av sina ursprungliga föräldrar. Risken för separation är betydligt större i samboförhållanden än bland gifta. Det är dubbelt så vanligt att barn till sambor upplever en separation mellan föräldrarna som att barn till gifta gör det. Idag bor 27 procent av samtliga barn mellan 1 och 17 år med sin mamma och styvfar, eller hos sin pappa och styvmor. Minst en fjärdedel av dagens svenskfödda 17-åringar har alltså under sin barndom upplevt en separation mellan föräldrarna. Det är en betydligt större andel än för bara 15–25 år sedan, då andelen uppskattades till 15 procent. Går vi tillbaka till 1900-talets andra och tredje årtionde var det fråga om knappt 1 procent. Fenomenet med ”den frånvarande pappan” utgör ett stort problem i en tid med omfattande familjesplittring, något som är mycket olyckligt för såväl barn som pappor.

Den 1 oktober 1998 ändrades föräldrabalkens bestämmelser om vårdnad m.m. (prop. 1997/98:7, bet. 1997/98:LU12). Ändringarna syftar till att bereda vägen för en ökad omfattning av gemensam vårdnad och betona principen om barnets bästa. Negativa konsekvenser av den nya lagstiftningen har synliggjorts, där barnet kommer i kläm. Mycket tyder på att barnens synpunkter och önskemål sällan tillvaratas.

Vid vårdnadstvister bör nämndemän av båda könen finnas företrädare vid rättegången. Här kommer ofta olika synsätt till uttryck, och den samlade kompetensen från såväl manliga som kvinnliga nämndemän ger bästa förutsättningen för bra beslut.

Avgörande för fortsättningen är ofta hur den första tiden efter en skilsmässa gestaltas och vilka rutiner som då skapas. Vid tillfällen när livet ställs på kant och kraftigt förändras kan det vara svårt att skapa hållbara strukturer. Ett stödprogram för pappor som stärker dem att bibehålla kontakten med sina barn och att praktiskt kunna genomföra detta, skulle för många utgöra en värdefull insats. Programmet kan organiseras via familjecentrum eller socialtjänst. Regeringen bör initiera en försöksverksamhet i några kommuner.

13 Frihet från könsrelaterat våld

13.1 Sexuella trakasserier

Bristen på jämställdhet tar sig ytterst uttryck i det ökande våldet mot kvinnor. Även på arbetsplatser utsätts kvinnor (och män) för sexuella trakasserier. EU har en gemensam definition av vad sexuella trakasserier innebär, nämligen

”oönskat beteende av sexuell natur som uttrycks fysiskt, verbalt eller icke-verbalt”. Detta kommer fortsättningsvis att betraktas som könsdiskriminering och därmed flyttas brottet från brottsbalken till jämställdhetslagstiftningen. Via jämställdhetslagen kan den drabbade snabbare få sin sak prövad via fackliga förhandlingar eller genom en anmälan till JämO. Kristdemokraterna välkomnar att EU driver på Sverige i denna sak.

13.2 Våld mot kvinnor

Det är helt oacceptabelt att kvinnor ska behöva leva med risken att utsättas för våld och övergrepp. I betänkande 1998/99:JuU3 beslutades om en ändring av fridskränkingslagen. Det är uppenbart att denna förändring inte var tillräckliga. Kristdemokraterna hävdade i enlighet med Lagrådets yttrande att lagen om fridskränkingsbrott ger stora tolkningssvårigheter. Det är otillfredsställande att riksdagsmajoriteten stiftar lagar som innehåller uppenbara brister och som inte blir det stöd för misshandlade kvinnor som krävs.

År 2004 anmäldes 67 089 fall av misshandel eller grov misshandel. Av dessa var 10 419 sexualbrott och 2 631 våldtäkter. Från 1994 har antalet anmälda våldtäkter ökat med 819 och antalet sexualbrott med 2 740. Föregående års statistik är ett led i en konstant ökning, då 20 procent fler fall av kvinno-misshandel än 1995 anmäldes. Våldtäkterna ökade under samma period med 54 procent och antalet fall av sexuellt ofredande med 63 procent.

En anledning kan naturligtvis vara att mörkertalen krympt något, men detta kan och bör inte ses som ensam förklaring. Än idag leder bara var femte anmälan till åtal, och antalet kvinnor som drabbas utan att göra anmälan är fortfarande stort. Polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård brister fortfarande i rutiner och hantering av ärendena. Samarbetet mellan myndigheterna behöver fördjupas och handläggningen bli effektivare. Hela rättsapparaten måste arbeta snabbare. Polisens över åren kraftigt minskade resurser innebär ett urholkande av rättssäkerheten, och därför anslår Kristdemokraterna betydligt mer resurser till rättsväsendet i sitt budgetförslag.

Välutbildade poliser med kunskaper om orsakerna till våldsbrott och om hur våldet påverkar offret kan positivt bidra till kvinnans fortsatta agerande och hennes möjligheter att bli av med det ständiga hotet om misshandel, innan det är för sent. Både polis och åklagare kan fortfarande göra mer i arbetet med att bekämpa våld mot kvinnor. Redovisningen av en inventering gjord i 11 av 21 polismyndigheter, som Rikspolisstyrelsen överlämnat till regeringen, visar bland annat att alltför stort ansvar läggs på den enskilda polisen. Videokamera används endast i vissa polisdistrikt. Detta är en bra metod för att säkra bevis under förutsättning att kvinnan inte motsätter sig att bli filmad. Vikten av att dokumentera misshandelsskador kan inte nog understrykas. Kristdemokraterna anser att videofilmning för att dokumentera misshandel bör användas i alla polisdistrikt.

Drogintag och alkoholkonsumtion, som för närvarande ökar, utgör ofta katalysatorer i våldet mot kvinnor. Två tredjedelar av våldsbrotten mot kvinnor begås inomhus av en för kvinnan tidigare bekant person. Flera misshandels-

Fel! Okänt namn på

fall sker nattetid när krogarna stänger. Det svenska dryckesmönstret innebär generellt att storkonsumtionstillfället är förlagt till veckoslut och helgdagar. Denna typ av konsumtion medför en ökad benägenhet för våldsbrott och annan kriminalitet. Resultatet av en ökad tillgänglighet innebär en ökning av misshandel som till stor del drabbar kvinnor. Innan försöksperioden med lördagsöppet var slutgiltigt utvärderad drog regeringen slutsatsen att alkoholforskarna som utvärderat försöket inte funnit någon större ökning av alkoholrelaterade brott. Forskarna underströk dock att uppgifterna om misshandel fortfarande var osäkra. Trots den ofullständiga utvärderingen föreslog regeringen att införa lördagsöppet i systembutikerna i hela landet. Efter att propositionen lagts fram kom säkerställda uppgifter om att misshandeln ökat i Nordsverige med 13 procent. Riksdagen röstade dock för att försöket skulle permanentas. Agerandet från regeringens sida har visat på en oroväckande nonchalans och respektlöshet för den verklighet som många kvinnor och barn lever i. Läs mer i Kristdemokraternas motion om kvinnofrid (2005/06:Ju306).

13.3 Anknytningsinvandring

I Sverige förekommer ett slags förmedlingsverksamhet där svenska män för in utländska kvinnor i landet för att leva som gifta eller sambor. Många av dessa kvinnor ser i erbjudandet en möjlighet till ett nytt liv. Man flyr kanske från fattigdom i hopp om att få leva ett liv med högre materiell standard. Ungefär 300 av dessa kvinnor hamnar varje år på kvinnojourer efter att ha misshandlats av sina män.

Vissa av kvinnorna som kommer hit lever i en utsatt situation. De kan inte tala svenska, de känner inte vår kultur och de har ingen vänskapskrets. Risken att de ska leva ett isolerat liv är överhängande och beror till stor del på mannens vilja att hjälpa kvinnan att integreras i samhället.

Uppehållstillstånd för att leva med sin make eller sambo beviljas till en början för en tvåårsperiod. Om förhållandet inom tvåårsperioden tar slut beviljas normalt inte fortsatt uppehållstillstånd utan personen får lämna landet. Den här regeln medförde att kvinnor som blev offer för våldsmän tvingades välja mellan att bryta med mannen, vilket skulle få den följden att hon utvisades, eller stanna hos den man som misshandlade henne. Det fanns alltså ett incitament inbyggt i systemet att stanna hos den man som slår.

När man insåg att det fanns män som utnyttjade detta till att ta hit kvinnor för att sedan bryta med dem inom tvåårstiden ändrade man lagen så att kvinnor som misshandlats skulle kunna få en möjlighet att stanna i Sverige. Enligt Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige har den nya lagen dock inte inneburit någon förbättring i verkligheten. Kvinnor som borde fått stanna har inte fått det. Dessutom kan lagen indirekt anses etniskt diskriminerande. Praxis har nämligen utvecklats som innebär att invandringsmyndigheterna vid bedömningen tar i beaktande om våldet varit grovt. Om man bedömer att våldet inte varit grovt kan kvinnan således utvisas, vilket tydligen innebär att utländska kvinnor, i motsats till svenska, får utsättas för ett visst mått av våld. I ett fall, som Utlänningsnämnden valt som vägledande praxisfall i tolkningen

av lagen, har en kvinna blivit misshandlat, hotad och våldtagen av sin man upprepade gånger. Trots att mannen dömts för våldtäkt sex gånger och för olaga hot två gånger bedömde inte Utlänningsnämnden dessa övergrepp som tillräckligt allvarliga för att bevilja uppehållstillstånd.

Det finns exempel på män som fört in inte mindre än tolv utländska kvinnor till Sverige. En sådan man har varit gift med åtta av dem och sambo med fyra. Han har suttit i fängelse för kvinnomisshandel och anmälts för misshandel ett flertal gånger av olika kvinnor, men utan att dömas. En annan man har tagit hit en kvinna ungefär vartannat år. Tre av dem har bott hos kvinnojourer sedan de misshandlats och hotats av mannen.

När en man ansöker om att få ta in en kvinna till Sverige som ska bli hans hustru har Invandrarverket ingen befogenhet att granska mannens förflutna för att se om han är dömd för sexualbrott eller liknande. Har Migrationsverket fått kunskap om att något inte står rätt till i mannens liv kan verket ändå inte gå in och förhindra tillståndet, möjligtvis fördröja det.

Lagstiftningen måste förstärkas för att skydda kvinnor som flyttar till Sverige för att gifta sig. Migrationsverket borde ha en skyldighet att dels kontrollera hur många kvinnor den aktuella mannen tidigare fört in i Sverige, dels kontrollera i polisregistret om mannen tidigare misshandlat någon av dessa. Det är också viktigt att det finns specialkompetens hos personal som ska handlägga utvisningsärenden av kvinnor som kommit till Sverige för att leva med en man, vilka trots anmälan om misshandel utsätts för utvisningshot.

13.4 Stöd till brottsoffer

Sedan den 1 september 2003 har den nya lagen om utökat besöksförbud börjat gälla. Vi anser att det är bra att det nu är mannen som vid misshandel av kvinnan kan förbjudas att vistas såväl inom ett geografiskt område som i det gemensamma hemmet. Det är också vår mening att överträdelse av besöksförbud ska kunna ge strängare straff och att inskränkningar i mannens rörelsefrihet ska kunna göras med hjälp av elektronisk fotboja. En sådan övervakning ökar möjligheterna att säkerställa att besöksförbudet verkligen efterlevs genom att mannen ska kunna förbjudas att vistas såväl inom ett visst geografiskt område som i hemmiljön. På så sätt kan den hotade kvinnans trygghet och livskvalitet höjas. Regeringen bör återkomma med lagförslag härom.

Det behövs radikala förändringar och större insatser för att hjälpa brottsoffren. Effektivitet, snabbhet och hög kvalitet vid handläggningen av brottskadeärendena är nödvändigt för att garantera det enskilda brottsoffrets rätt till ersättning och behov av trygghet och stöd. I regleringsbrevet för 2001 fick myndigheterna i uppdrag att handläggning ska ske inom fyra månader. 2003 tog man bort kravet på att handläggning ska ske inom viss tid. Istället säger regeringen i regleringsbrevet att ärendena ska handläggas så snabbt som möjligt med hänsyn till den utredning som ärendet kräver. Under 2003 avgjordes 83,5 procent av ärendena inom fyra månader. Kristdemokraterna är kritiska till att regeringen tagit bort kravet på handläggningstid. Målet för vår politik

Fel! Okänt namn på

är att människor som drabbats av brott ska erhålla all den kvalitativa och kvantitativa hjälp de behöver för att kunna återgå till ett normalt liv.

Bland annat behövs hjälpmedel som kan underlätta för den hotade kvinnan om hon råkar ut för ett överfall. Många kvinnor som vill ha överfallslarm har inte fått det. Kristdemokraterna anser att hotade kvinnor ska få använda pepparsprej i självförsvar. Vi anser att man snarast bör komma till beslut när det gäller hjälpmedel för kvinnor som lever med överfallshot och tillföra resurser för att tillgodose dessa behov.

Alltför många män som förgriper sig på kvinnor får aldrig någon dom för de brott de begår. Ett hinder idag är de bristfälliga rättsintygen. Ska någon kunna dömas krävs att det finns bevis. Rättsintygen är ett sätt att säkra bevis. Knappt en tredjedel av rättsintygen är användbara. Resten är av för dålig kvalitet. Då kravet på objektivitet styr åklagarens arbete framstår betydelsen av att kunna säkra bevis som avgörande. I början av läkarutbildningen ingår ett avsnitt om rättsintygen. Det finns skäl att repetera detta när studenten har nått en högre medicinsk utbildningsnivå och har en reell möjlighet att kunna göra en bedömning av misshandelsskador, som kan vara svårtolkade. Vid Rikskvinnocentrum, RKC, bedrivs forskning om sexualiserat våld. Där finns ett unikt material samlat om kvinnor som utsatts för våld. Ett flertal kvinnor kan följas under sjukhusvård och rättsprocess. Resurser bör ges för att undersöka rättsintygens betydelse för utfallen i domstol.

En kvinna som utsatts för misshandel eller våldtäkt upplever ofta en mycket svår psykisk press under en eventuell rättegång. Detta resulterar ofta i att hon inte orkar fullfölja den utan tar tillbaka sin anmälan. Kvinnor behöver därför stöd i sin utsatta situation. Kvinnan bör ges tillgång till juridiskt biträde under hela förundersökningen och rättegången. Kvinnan ska också erbjudas professionell psykolog- eller kuratorshjälp för att bearbeta sina ofta traumatiska upplevelser.

Samhället måste tydligt markera att våld mot kvinnor är ett allvarligt brott. Mannen som misshandlat eller våldtagit kvinnan måste under strafftiden få behandling, psykoterapi/ gruppterapi, så att misshandeln eller våldtäkten inte upprepas. Kristdemokraterna menar att farmakologisk behandling ska kunna användas på våldtäktsmän som återfaller i brott under den sista tredjedelen av straffet, då vederbörande är villkorligt frigiven. Vi anser också att pedofiler och våldtäktsåterfallsförbrytare måste delta i programverksamhet för sexualförbrytare om dessa ska få möjlighet till villkorlig frigivning.

Kristdemokraterna anser att personer inom rättsväsendet som dömts för brott inte ska få behålla sina arbeten. En kvinna som misshandlats av sin man ska inte behöva konfronteras med en polisman som själv misshandlat. Instanser som är satta att upprätthålla rättstryggheten och mot allmänheten representera den, bör inte ha enskilda anställda dömda för brott mot sexköpslagen eller för misshandel av kvinna. En sådan dom ska leda till direkt avsked. Detta omfattar såväl domare som poliser. Regeringen bör tillkalla en utredning för att klargöra hur en sådan reglering bör se ut och hur den kan genomföras. Samhället ska inte döma någon person för alltid. Det är en viktig kristdemokratisk princip att alla människor ska få en ny chans. Därför är det rim-

ligt att ha en tidsgräns på exempelvis fem år varefter det kan bli möjligt att åter erhålla tjänster inom rättsväsendet.

13.5 Stöd till lokala kvinnojourer

Idag betalar staten bidrag till landets kvinnojourer på flera olika sätt. Dels fördelas bidrag till centralorganisationerna ROKS och SKR via Socialstyrelsen, dels kan lokala kvinnojourer tillsammans med kommunen söka bidrag hos länsstyrelsen. Det har funnits många anledningar att kritisera regeringens stöd av den starkt politiserade centralorganisationen ROKS istället för att stödja de lokala kvinnojourerna. Vi kristdemokrater menar exempelvis att det stöd staten betalar ska gå till dem som behöver hjälp och inte till kontroversiell, tvivelaktig åsiktsproduktion och central administration. En granskning av centralorganisationernas årsredovisningar visar att det bara är en tredjedel av statsbidragen som betalas ut via Socialstyrelsen som går vidare till den lokala verksamheten som syftar till att hjälpa utsatta kvinnor.

Kommunerna ska ha ett ansvar att ekonomiskt stödja kvinnojoursverksamhet. Idag drivs kvinnojourerna av ideella föreningar, vilket sänker tröskeln för utsatta kvinnor att våga ta en kontakt. Vi ser positivt på att det civila samhället tagit så stort ansvar för kvinnojoursverksamheten, men vi anser att kommunerna och staten måste ta ett större ekonomiskt ansvar.

13.6 Hedersrelaterat våld och kvinnlig könsstympning

Situationen för flickor och unga kvinnor som hotas och kontrolleras av sina anhöriga behöver särskilt uppmärksammas. Hedersrelaterat våld är inget hedersamt; det är fruktansvärda brott. Det behövs större resurser för skyddat boende så att de flickor och unga kvinnor som är i behov av skyddat boende kan få tillgång till det omgående. Men långt viktigare är att vi lär oss bemöta de traditioner och strukturer som återfinns bakom den så kallade hederskulturen, och att vi med en större effektivitet än idag beivrar dessa brott. Orsakerna till brotten står inte enbart att finna i olika invandrargrupper kulturer. Regeringens misslyckade integrationspolitik bär ett stort ansvar för flertalet unga kvinnors lidande.

Idag ges många invandrare aldrig en riktig chans att komma in i det svenska samhället och får på så sätt inte heller möjlighet att ta del av de värderingar som präglar vår syn på kvinnor och män. Regeringen har låst fast generationer av invandrare i bidragsberoende samtidigt som man med pekinnepolitik försöker förmå familjer och enskilda att bli försvenskade och ge upp sina rötter.

Invandrare måste ges möjlighet att snabbt komma in på arbetsmarknaden genom en högre grad av individualisering av svenska undervisningen där en del av utbildningen sker i arbetslivet. På detta sätt knyts också kontakter mellan svenskar och invandrare som kan fungera som norm- och värdeförmedlare och vara berikande för alla parter.

Fel! Okänt namn på

Samhället måste på ett tydligare sätt stödja familjen. Det blir lätt spänningar i en invandrarfamilj där föräldrarna har rötterna i det gamla hemlandet samtidigt som barnen alltmer blivit en del av familjens nya hemland. Dessa konflikter måste uppmärksammas av sociala myndigheter, i familjerådgivning och i skolans samlevnads- och sexualundervisning. Att uppmärksamma familjen är minst lika viktigt som att bereda plats på arbetsmarknaden för att få en fungerande integration där normer och värden överförs och så att vi kan bekämpa problematiken med hedersmord.

Ett annat område som behöver uppmärksammas mer är problemet med kvinnlig könsstympning. Trots att det är förbjudet i Sverige, och att Sverige inte har några regler om dubbel straffbarhet vad gäller kvinnlig könsstympning, förekommer det fortfarande att svenska flickor stympas och att ingen straffas för det fruktansvärda brott som begås. Det är oacceptabelt att den lagskärpning som riksdagen beslutade om för flera år sedan ännu inte har fått något genomslag vad gäller att förbättra situationen för de flickor som lever under hot om att utsättas för könsstympning. Regeringen bör omgående utreda vilka åtgärder, vare sig det rör sig om ytterligare skärpt lagstiftning eller om förbättrad utbildning av poliser och handläggare hos de sociala myndigheterna, som måste till för att förbättra de utsatta flickornas situation.

13.7 Handel med människor

Den snabbt accelererande handeln med fattiga kvinnor och barn, idag allt oftare från Östeuropa till Västeuropas storstäder, måste betecknas som en sexualiserad slavhandel. Så kallad trafficking är en internationell handel med bland annat sexuellt utnyttjande i prostitution, bordellverksamhet och framställning av pornografi. Polisen i Sverige uppskattar att det varje år förs in 400–600 kvinnor till Sverige för prostitution och att varje kvinna genererar en omsättning på cirka 100 000 kronor i månaden. På ett år blir det närmare en halv miljard kronor, pengar som till största delen går till kvinnornas hallickar.

Kvinnoforum visar att antalet prostituerade kvinnor från Baltikum och Östeuropa har ökat markant i Norden. Riksrevisionsverket har i en rapport granskat problemen med trafficking i Sverige. Där påpekar man att de reguljära färjeterminaler som har trafik från Polen, Estland och Litauen är observanta på denna typ av handel, och ensamma unga kvinnor utfrågas om de har pengar och vem de skall besöka. Någon dokumentation görs dock inte, och informationen går således inte vidare till andra gränskontroller. Kvinnorna kan sedan smugglas vidare via andra gränsövergångar. Vid till exempel Arlanda, Sturup och Landvetter är kontrollen av handel med kvinnor inte en prioriterad uppgift.

Den 1 juli 2002 infördes en ny lag i Sverige som omfattar personer som organiserar handel med människor. Enligt den nya lagen kan personer som organiserar, transporterar, tar emot eller håller någon inlåst för sexuell exploatering, dömas till mellan två och tio års fängelse. Straffsatserna för den som döms är fortfarande relativt lindriga jämfört med exempelvis för narkotikahandeln, därför föreslår vi att minimistraftet för människohandel för sexuella

ändamål höjs från två till fyra års fängelse. Vi menar att detta brott är att likna vid människorov, det vill säga att bortföras mot sin vilja. För människorov döms till mellan fyra och tio års fängelse, eller livstid. Det finns ingen anledning att se mildare på människohandel.

Riksrevisionsverket har i en rapport granskat problemen med människohandel i Sverige och påpekat flera brister som borde åtgärdas. EU-kommissionen har i ett direktiv (KOM [2002] 71) föreslagit att offer för människohandel beviljas uppehållstillstånd vid samarbete i rättsliga förfaranden mot personer som exploaterar och utnyttjar andra människor. Europaparlamentet har i en gemensam resolution välkomnat detta förslag. Kristdemokraterna anser att kvinnor och barn som utnyttjats som sexslavar ska kunna söka och få uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på humanitär grund

Kristdemokraterna ser mycket allvarligt på den förnedrande människohandel som pågår och anser att snara insatser bör ske på olika nivåer. Målet ska vara att skydda och hjälpa offren och samtidigt upptäcka och straffa förövarna. För detta krävs det bland annat mer resurser till polisen som ska utreda människohandelsbrott. Trots att regeringen hävdar att polisen tillförts mer resurser och fått förstärkt kompetens menar de poliser som arbetar med frågorna att så inte har skett. För att kunna komma i kontakt med, förstå och hjälpa offer för människohandel krävs att man i större utsträckning tillvaratar frivilligorganisationers erfarenhet och kunskap om dessa offer.

Ett ytterligare verktyg för att bekämpa den internationella handeln med människor är tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn. Detta protokoll antogs av FN:s generalförsamling i november 2000 och ratificerades av Sverige i juli 2004.

Den smutsiga hanteringen med barnpornografi måste motverkas även genom innehavskriminalisering. Kristdemokraterna har länge kämpat för detta. Vi välkomnar att regeringen gått oss till mötes med skärpt lagstiftning på detta område. Barn som utsätts för sexuella övergrepp, av det slag som produktion av barnpornografi innebär, skadas allvarligt i sin utveckling av den egna könsidentiteten och synen på det motsatta könet.

13.8 Sexualiseringen av det offentliga rummet

Ett samhälle som erkänner alla människors lika och okränkbara värde måste reagera när kvinnor systematiskt kränks och utnyttjas. De sexklubbar som finns i Stockholm utgör i det sammanhanget ett mycket allvarligt, konkret problem. Bilar, försedda med stora reklamskyltar med lättklädda kvinnor, gör reklam för klubbarna. Den bild av kvinnor som sprids är kränkande. Vi har en lag som förbjuder sexköp samtidigt som reaktioner och åtgärder uteblir helt vid reklam som bjuder ut kvinnor till försäljning.

Alltfler medborgare har reagerat på sexualiseringen av det offentliga rummet och på den objektifiering av kvinnan och hennes kropp det medfört. Det är dags att se över regleringen för könsdiskriminerande reklam.

Fel! Okänt namn på

Regeringen har sagt sig vilja avvakta resultatet av det arbete den påbörjat när det gäller sexualiseringen av det offentliga rummet och vill satsa på riktlinjer, självreglerande organ och påverkanskanaler utanför lagstiftningen. Problemet är bara att de som ligger bakom sexklubbarnas verksamhet inte är mottagliga för opinionsbildning eller för att medverka till självreglering.

Anmälningarna till näringslivets etiska råd har mer än fördubblats de senaste åren. Men det är inte till någon nytta för rådet att behandla dem eftersom sexklubbarna, i motsats till de flesta seriösa företag, inte bryr sig om rådets uttalanden.

Vi kristdemokrater anser att det gått för långt när kvinnor systematiskt kränks och förnedras i reklam och vi begär därför att regeringen ska tillsätta en utredning som får i uppgift att utarbeta förslag på förbud mot reklam som kränker människovärdet på det vis som exempelvis porrbilarna gör.

Stockholm den 4 oktober 2005

Göran Hägglund (kd)

Stefan Attefall (kd)

Mats Odell (kd)

Johnny Gylling (kd)

Ragnwi Marcelind (kd)

Annelie Enochson (kd)

Maria Larsson (kd)

Inger Davidson (kd)

Helena Höij (kd)

Chatrine Pålsson (kd)